

**SOCHA
KRÁLE
KARLA IV.**

**KULTURNĚ
SOCIÁLNÍ
ČASOPIS**

PAŹDZIERNIK — ŘÍJEN — ODKÝBER
Nr 10 — 1962 — Cena 1 zl

STARÁ PRAHA-FOTOREPORTÁŽ Str. 6-7

ŽIVOT

POL'NOHOSPODÁRSTVO

Prejav Władysława Gomułka na dožinkových slávnostach vo Varšave bol venovaný — v súlade s tradíciou — prediskutovaní súčasného stavu poľnohospodárstva a jeho problémom.

Tento rok bol ľahký pre poľnohospodárstvo pre nepriaznivé atmosférické podmienky. Avšak vyšší sú z toho obranou rukou: úroda obilia, hoci sa nedá porovnať s minuloročnou rekordnou úrodou, je predsa vyššia ako rok 1960.

Hlavným problémom nášho poľnohospodárstva je stále nedostatok krmív. Nakolko vzrast poľnohospodárskej výroby ešte stále nestačí na oveľa rýchlejší vzrast počtu chovného dobytka. Nedostatok kompaktných krmív ako aj chlebového obilia musíme vyrovnáť importom. Minulý rok nás to stalo 627 mil. devízových zlatých t.j. 157 miliónov dolárov. Každý štvrtý peceň chleba v Poľsku pochádza z importovaného obilia.

Nadálej štát kladie veľký dôraz a bude zdôrazňovať nutnosť vytvorenia podmienok pre zvýšovanie úrovne poľnohospodárskej kultúry, lebo len to môže vyriešiť súčasné problémy. V tejto hospodárskej päťročnici (1961-1965) na investície v poľnohospodárstve vynaložíme 117 miliard zlatých — skoro dvakrát viac ako v minulej päťročnici. Presuny v delení investičných nákladov, ktoré sú nutné, nijako nezmenšia náklady určené pre poľnohospodárstvo.

XVII SESJA ONZ

18. września wieczorem Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych rozpoczęło z udziałem delegacji 104 krajów — XVII doroczną sesję, na której mają być rozpatrzone 93 sprawy — m.in. problem poważnego i całkowitego rozbrojenia oraz kwestia likwidacji kolonializmu.

W pierwszym dniu obrad Zgromadzenie przyjęło w szeregi ONZ cztery nowe państwa. Są to: Rwanda, Burundi, Jamajka i Trynidad-Tobago. Dwa dalsze państwa, które w najbliższych tygodniach wystąpią z prośbą o przyjęcie do ONZ to Uganda i Algieria. Liczba państw — członków ONZ — wzrosłaby zatem już w pierwszej części sesji do 110.

W ostatnich latach na każdej kolejnej sesji ONZ organizacja ta powiększa się o nowych członków spośród państw, które wyzwoliły się spod jarzma kolonialnego. Równocześnie zmienia się układ sił w tym wielkim parlamentie państwa, bowiem wszystkie nowopowstałe — żywotnie zainteresowane są w utrwalaniu pokoju, w likwidacji napięcia w stosunkach międzynarodowych, w ostatecznym zniesieniu kolonializmu. O te wszystkie sprawy na forum ONZ walczą również konsekwentnie państwa obozu socjalistycznego. W nowym układzie sit zarówno dla USA jak i innych mocarstw kapitalistycznych oraz tradycyjnie staje się wykorzystywanie ONZ dla swoich imperialistycznych celów. Już w pierwszych dniach obecnej sesji Specjalna Komisja Zgromadzenia Ogólnego do spraw likwidacji kolonializmu przyjęła rezolucję potępiającą wojnę kolonialną, prowadzoną przez Portugalię przeciwko narodowi Angoli. Rezolucja ta, której współautorem jest Polska, została przyjęta olbrzymią większością głosów.

W przeddzień rozpoczęcia bieżącej sesji minister spraw zagranicznych ZSRR A. Gromyko złożył na ręce p.o. sekretarza generalnego ONZ U Thanta pismo, w którym Związek Radziecki proponuje, aby na XVII sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ rozpatrzona została w charakterze pełnego i waż-

nego zagadnienia sprawa zwołania międzynarodowej konferencji, poświęconej problemom handlu. Pismo podkreśla dalej, że konferencja taka, której głównym zadaniem byłoby utworzenie międzynarodowej organizacji handlowej (coś w rodzaju gospodarczej ONZ), obejmującej wszystkie regiony i kraje świata — bez żadnej dyskryminacji mogłaby się w poważnym stopniu przyczynić do uzdrawienia sytuacji na rynku międzynarodowym, do rozszerzenia handlu międzynarodowego i do umocnienia poważnego pokoju.

Drugie pismo, które min. Gromyko wręczył U Thantowi zawiera wniosek włączenia do porządku dziennego XVII sesji punktu, dotyczącego przywrócenia Chińskiej Republiki Ludowej należnych jej praw w ONZ. Chiny — jak wiadomo — są jednym z założycieli ONZ a ponadto stałym członkiem Rady Bezpieczeństwa. Pozytywne rozstrzygnięcie sprawy członkostwa ChRL w ONZ przyczyniłoby się do ogólnego poprawienia sytuacji międzynarodowej. Nota stwierdza m.in.: „Rząd ZSRR uważa za rzeczą absolutnie konieczną, by Zgromadzenie Ogólne rozpatrzyło na XVII sesji sprawę przywrócenia Chińskiej Republiki Ludowej należnych praw w ONZ i usunięcia ze wszystkich organów ONZ przedstawicieli kliki czangaiszawskiej, bezprawnie zajmujących miejsce wielkich Chin w ONZ”.

Problem ten wypływa na każdej kolejnej sesji ONZ i USA z coraz większą trudnością montują konieczną większość głosów dla odwleczenia załatwienia tej sprawy.

Wiele wskazuje na to, że centralnymi problemami obecnej sesji będą sprawy poważnego i całkowitego rozbrojenia i likwidacji kolonializmu, pod których znakiem stała także i poprzednia sesja. Na porządku dnia stanie także nowy problem o niezwykle doniosłym znaczeniu: sprawę wolnego handlu, paralizowanego przez dyskryminacyjne posunięcia mocarstw kapitalistycznych w stosunku do państw socjalistycznych.

Ostatnio byliśmy świadkami smutnego widowiska w czasie oficjalnej wizyty prezydenta de Gaulle'a w Adenauera. Prezydent de Gaulle nie tylko przemawiał dokładnie językiem tych samych formuł politycznych co Adenauer, ale przemówienia swe kilkakrotnie wygłaszał po niemiecku.

Prezydent de Gaulle w czasie swego spotkania z oficerami Bundeswehry nie tylko nie przypomniał zbrodni wojsk hitlerowskich, nie tylko nie

zjoniści. Nasi korespondenci donoszą, że w czasie wizyty de Gaulle'a wielki szyszyl w Monachium gosił: „Odra i Niemcy nigdy granicą”. Na transparentach w Bonn i innych miastach pisano: „Danzig, niemieckie Danzig wita generała de Gaulle'a”. Zaś w czasie gdy de Gaulle przemawiał przed ratuszem w Bonn, nad jego głową powiewała dawna niemiecka flaga Opola. Nie można uwierzyć, że pod tymi hasłami podpisuje się Francja, która jak i nasz

„ÓS PARYŻ - BONN“

wspominał hańby Goeringów, Keitłów, Jodłów, Mansteinów, Kesselringów, ale uważały za stosowne zaakcentować istnienie wspólnej „cnoty” wojsk niemieckich i francuskich, „która wyróżnia i uwzniósła żołnierzy nawet wówczas, kiedy walczyli przeciwko sobie”. Nic dziwnego, że tak łatwo rozgrzeszeni hitlerowcy w nowych mundurach, zgłosili prezydentowi de Gaulle'owi odczytne przyjęcie.

Obecnie, kiedy znamy już przebieg wizyty, oficjalną treść rozmów i komunikat — nie trzeba nawet mówić o podtekstach aby stało się jasnym, że stanowi ona nowe zagrożenie dla pokoju i wzniecia ogniska zapalne w Europie.

W czasach, kiedy wszyscy ludzie łączą się, bez względu na swoje przekonania i inne różnice aby walczyć o pokój, aby zapobiec straszliwym następstwom współczesnej wojny, muszą powszechnie niepokoić i budzić czujność rezultaty takich jak ta wizyta. Wiemy, na przykład, że generał de Gaulle przed kilku laty mówił o nienaruszalności granicy na Odrze i Nysie. Teraz dowiedzieliśmy się, że w imieniu Francji ofiarowuje Niemcom Zachodnim sojusz i przyjaźń a więc akceptuje hasła, które podsuwają mu przed oczyma rewizjonistyczne.

kraj, ucierpiała wiele od faszystów niemieckich. Tych faszystów, którzy i dzisiaj mają w Bonn wiele do powiedzenia.

To wszystko wzbudza także zaniepokojenie we Francji. Liczne dzienniki francuskie bez osłonek zwracają uwagę na możliwość zawarcia między Francją a NRF porozumienia w kwestii wojskowej „współpracy nuklearnej”. „Liberation” stwierdza, że de Gaulle zawarł z przywódcami Niemiec Zachodnich prawdziwy pakt wojenny. Gazeta dodaje: „zaprasza się nas do zespłania naszych zbrojeń z Niemcami Zachodnimi, do ścisłego połączenia środków wojskowych, aby osiągnąć moc i prestiż równe wszystkim mocarstwom. Naturalnie jest to utopia. Czyżbyśmy jednak nie wiedzieli co kosztuje zachechanie naszych wojowniczych sąsiadów zza Renu do kultu wojska i siły”. Słusznie więc podkreśla paryski korespondent „Prawdy” Ratiani — komentując wyniki tej wizyty: „W historii Francji początek września br. może stać się datą, oznaczającą nie tylko uczynienie nowego kroku, obliczonego do wzmożenia napięcia międzynarodowego, lecz także wzrost zagrożenia rzeczywistych interesów narodu francuskiego”.

HNEDÉ UHLIE

Vedúci stranickí a vládní činitelia s Władysławom Gomułkom a Józefem Cyrankiewiczem boli na hospodárskej návštive na veľkých stavbách Dolného Sliezska: v Turoszove a vo vznikajúcim medom revíri pri Lubine.

Hnedé uhlie stáva sa základným palivom našej energetiky. Vo svojom prejave v Turoszove, hovoriac o rozvoji energetiky, Wł. Gomułka uviedol porovnatavajúce čísla. Tieto ukazujú nielen obrovský, ale viac ako devätnásobný vzrast produkcie elektriny v povoju novom Poľsku. To je ešte málo výrečné, lebo predsa naša predvojnová úroveň bola veľmi nízka. Patričnú škálu pokroku ukazuje až porovnanie Poľska s inými štátmi Európy.

A tak, pred vojnou sme produkovali skoro 5-krát menej elektrickej energie na jedného obyvateľa, ako Anglicko — dnes dosahujeme 40% súčasnej anglickej úrovne. Taliansko produkovalo pred vojnou 3-krát toľko ako my — dnes ho doháname, dosahujúc 91% jeho úrovne. Francúzsko nas predstihovalo 4-násobne — dnes produkujeme 2/3 toho čo oni.

Ako je vidieť v tom období, keď vysoko priemyselné západné štáty, pokročili rýchle dopredu, my nielen nedali sme sa predbehnúť, ale dokonca šli sme rýchlejšie ako oni a odpracovali sme značnú časť rozdielu deliaceho nás od nich.

X. CELOSTÁTNY VEL'TRH

V Poznani bol otvorený X. jubilejný celostátny vel'trh „Jeseň 1962“, na ktorom viac ako 7 tisíc vystavovateľov ústredného, teóreného, družstevného priemyslu a remesla ponúkala tovary v hodnote 26 mld. zł. Deň pred otvorením vel'tru konala sa tlačová konferencia novinárov s min. M. Leszom.

Maloobchodná sieť predpokladá, podľa informácie min. Lesza, že jej obraty zvýšia sa o 5,5 percent. Čo sa týka priemyselných tovarov — tento rok nastalo ďalšie zvýšenie zásob o asi 7 mld. zł. To umožňuje maloobchodnej sieti zostrenie požiadavkov voči výrobcom priemyselných výrobkov.

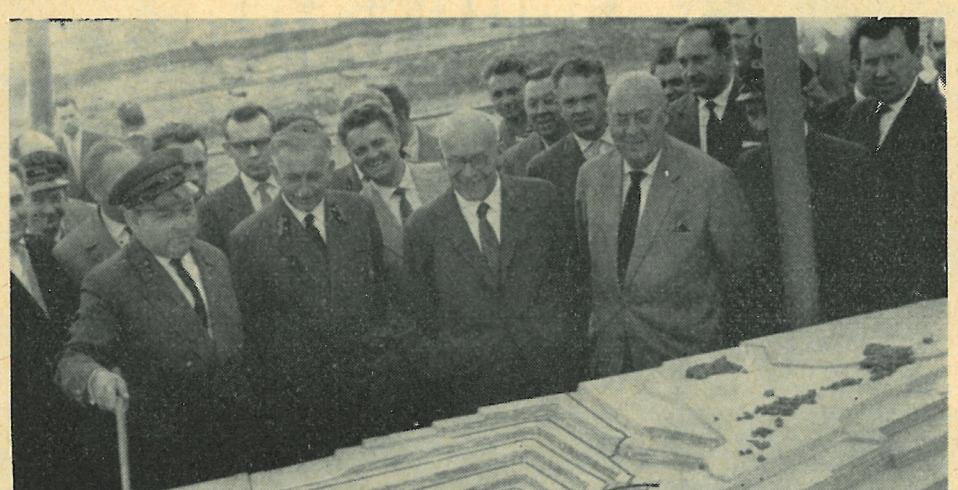
Namestník min. predsedu Eugeniusz Szyrko značnil na posedení s novinárm, že výrobky odohrávajú stále väčšiu úlohu na polskom trhu a majú podstatný vplyv na lepšie zásobovanie trhu, estetické a praktické ako aj akostne lepšie tovary.

500 ŠKÓL NA TISÍCROČIE

Polovica hesla je už realizovaná a prvé pol tisícky škôl Tisícročia slúži už našej mládeži. Jubilejná škola bola odovzdaná do užívania v Stetine. Prvý deň nového školského roka začalo sa vyučovanie v asi sto nových školách.

Heslo „Tisícky škôl na Tisícročie“ bolo ako vieme nadhodené Władysławom Gomułkom pri konci roku 1958. Prvá škola Tisícročia bola ukončená v júli 1959 v Czeladzi na Sliezsku.

Naša spoločnosť zozbiera celkom na školy Tisícročia 4 miliardy 600 miliónov zlatých. Nezávislé od toho, v tom istom období, z normalného štátneho rozpočtu bola vynaložená na investície v školstvo suma trojnásobne väčšia. Behom budúceho roka bude vybudovaných ďalších 200 škôl.

„NIKY VIAC MAJDANEK“

PREJAV MIN. PREDSEDU J. CYRANKIEWICZA

V Majdanku, kde našli smrť stovky tisíc ľudí zo všetkých krajín Európy, 50 tisíc ľudí, spoločnosti Lublina a delegácie, ktoré pricestovali z celého Poľska, delegácie bývalých väzňov fašistických koncentračných táborov, poklonili sa pamiatke obetí fašistického teroru, odsudzujúc zároveň agresívne počinania imperialistických západných kruhov ako aj znovuzrozenie sa v západnom Nemecku odvetného ducha.

Behom manifestácie mal prejav min. predsedu Cyrankiewicza, ktorý o.i. povedal:

Zhromaždili sme sa na tomto mieste, ktoré pre celý svet je jedným z najväčších dôkazov zločinov a bešťality, konanej tunu na poľskej zemi. Dnes ľudstvo stojí pred najväčším rozhodnutím v dejinách — eliminovanie vojny alebo všeobecná katastrofa. Z tohto zorného uhla posudzujú národy a najmä poľský národ, politiku vlád a ľudí.

Prihliadajúc k všetkým uzáverom, ktoré nám hojne poskytujú dejiny, budeme naďalej — ešte tvrdosťnejšie — kráčať vyskúšanou cestou ďalšieho upevňovania sil našej vlasti, ďalšieho budovania socializmu, ďalšieho upevňovania spojenectva a priateľstva so Sovietskym svárom ako aj so všetkými socialistickými krajinami, ktoré si to žiadajú na základe priateľstva, na základe spolunažívania — za likvidáciu ohnísk medzinárodných konfliktov, za odzbrojenie a mier. Aby sa už nikdy neopakovalo to, čo sa diaľo na — poliach Majdanka pred niekoľkými rokmi.

DNI ORAVY

Novotarský okres prežíval tohoročný september v znamení svojho sviatku, ktorý bol pomenovaný Mesiacom novotarskej zeme. Sprivedonou myšlienkom tohto podujatia s bohatým a atrakčným programom, bolo želanie vzbudíť záujem krásou novotarskej zeme celej krajinu a najmä Slezska ako aj stále početnejšie tuna reprezentovaných hostov z cudziny.

Nemenej dôležité bolo vytvorenie širokého frontu spoločenskej iniciatívy, usmerennej na rozvoj miestnej turistickej základne a uatrakčnenia tohto krásneho terénu, pod zorným uhlom maximálneho turistického hnutia. Tomuto účelu slúžil bohatý program podujatí, ktoré behom septembra konali sa na území celého novotarského okresu vo všetkých väčších mestských a vidieckych strediskach začínajúc Nowym Targom, Szczawnicou, Rabkou, Poroninom, Czorsztynom a končiac na Jablonke a Lipnici Wielkiej.

Tieto podujatia boli myšlené z jednej strany ako popularizácia prednosti a atrakcií novotarskej zeme, jej kultúry a folklóru a z druhej strany ich program bol pre miestnych obyvateľov priležitosťou k účasti na výstupoch súboru „Śląsk“, umelcov lódzkich a varšavských divadiel, stretnutiach so známymi poľskými spisovateľmi, priležitosťou k účasti na knižných jarmokoch.

Väznu účasť v prípravach podujati Mesiača novotarskej zeme mala Spoločnosť milovníkov Podhalia, ktorá počítala už viac ako 30 členov a ako cieľ si vytýčila rozvoj Podhalia.

Súčasťou slávnosti Mesiača novotarskej zeme bol Týždeň Oravy, ktorý započali slávnosti v Jablonke dňa 16. septembra 1962. Pri peknom, slnčnom počasí, inaugúracia Týždňa Oravy bola zaujímavá a originálna, s veľkou účasťou obyvateľov, ktorí prišli do Jablonky z celej Oravy. Bohatý a farebný dožinkový sprievod za zvukov horalskej kapely prešiel Jablonkou do základnej školy, kde predstaviteľom okresných orgánov boli odovzdané dožinkové vence a symbolický pečený chleba so želaním „delte ho tak, aby pre všetkých stačilo“.

Po oficiálnej časti, na estrádu vysiel horalský súbor piesní a tancov „Poronin“, ktorého výstupy tešili sa obrovským úspechom. Do neskorých večerných hodín bavila sa a tančila Jablonka na řadovej veselici.

Boli to druhé v poradí po vojne dožinkové slávnosti v Jablonke, ktoré uplynuli v znamení no-

vých úloh a nových perspektív pred ktorimi súčasne stojí Orava. Tieto úlohy spájajú sa s ďalším rozvojom poľnohospodárstva a správnym rozmiestením štruktúry pestovania ako aj ďalším rozvojom turistickej základne na Orave, nakoľko neustále stúpa záujem o tieto terény a prichádza sem stále väčší počet turistov.

Tento rok, ako vieme bol nepriaznivý pre poľnohospodárstvo v Poľsku. Bol nepriaznivý pre Podhale. Dlhlo ležiaca hrubá vrstva snehu nepomohla oziminam. Neskoršie, dlhotrvajúce a veľké jarne zrážky, znemožnili siatie obilia v termíne a sadenie zemiakov, zatial čo dlhotrvajúca súš v júni zabrzdila vegetačný rozvoj pestovaných rastlín. Prudký pokles teploty v začiatkoch septembra mal nepriaznivý vplyv na zber zemiakov. Toto všetko spôsobilo, že tak zber sena — najmä po prvom kosení — ako aj obilia a tiež zemiakov, bude tento rok nižší ako minulý. Napriek tomu, popri všetkých pasovaniach sa s prírodou, rolníci novotarského okresu a v tom aj oravských terénov, vedeli dosiahnuť vyššiu úrodu ako roku 1960.

Avšak najväčšiu boľačku je stály nedostatok krmív kompaktných, okopanínových a silážnych pri súčasnem neustálom vzraste počtu chovného dobytka. V porovnaní s rokom 1961, počet chovného dobytka vzrástol o 15 tisíc kusov, zvýšila sa tiež dojivost kráv. Vďaka tomu zvýšil sa odpredaj mlieka ako aj jačočného dobytka a vajec.

Tieto dobré perspektívy plne potvrdzujú nutnosť rýchleho vzäčenia plochy pestovania dátelinotrávnych miešanok a pasienok, tak aby zaistíť dostatočné množstvo krmiva. Rozšírené pestovanie dátelinotrávnych miešanok priaživo ovplyvňuje hodnotu pôdy, obohacujúc ju cennými hnojivovými živinami. Na tomto mieste je nutné zdôrazniť, že hospodárenie hnojivami tiež nie je ešte uspokojujivé. Dôkazom nepochopenia tých záležitostí je zlé uskladňovanie a používanie maštáľného hnojiva, nezakladanie kompostov, nevyužívanie rašelinovej stielky atď. Tieto nedostatky vytvárajú nutnosť dovádzania veľkého množstva krmív a obilia za účelom vyrovnania deficitu.

Zatial tieto nedostatky dalo by sa významne zmeniť:

1. hnojením a patričným ošetrováním lúk a pasienok,

2. zberom v termíne a patričným sušením sena, 3. patričným obhospodárením a užívaním obecných pasienok, 4. využívaním krmivo-výrobkových rezérv na holiah v oblasti Babej hory až po Ochotnicu, ktorých povrch činí 3.132 ha.

Príkladom tých posledných rezérv nech je fakt, že doterajšia výnosnosť pasienok na tých holiah činí len 14 q zelených krmív na ha a pri racionálnom obhospodárení je možné ich zvýšiť na 120 q. To to by dovolilo vyhnúť sa vysielaniu rok-ročne z územia okresu do Bieszczad na vypásanie niekoľkodesiatok tisíc kusov oviec a jalovic.

Veľký význam pre zvýšenie zásob krmív a úrody majú melioračné práce prevádzane systematicky na území okresu. Len roku 1962 na tento účel bolo určené skoro 10 miln.

Ako sme už spomenuli problém čís. 2 tak novotarského okresu ako aj Oravy, je záležitosť ďalšieho rozvoja turistiky, vytvorenia na tých terénoch podmienok pre rozvoj masovej turistiky. Už roky je známe, že toto prináša vysoké zisky a výhody. Krásna novotarská zeme plne zaručuje rozvoj takej turistiky. Nutné je však vytvorenie podmienok pre takýto rozvoj. Turistika vyžaduje patričné rovnenie sieť dobrých ciest, chat a campingových stredísk, siete výživovacích stredísk.

Popri nákladoch aké na tieto účele predurčuje štát, je nutné na tomto úseku široký rozvoj spoločenskej iniciatívy obyvateľov Oravy, ktorých záujmom je predsa masová turistika. Obzvlášť užitočná môže byť účasť obyvateľstva pri stavbe ciest. Príkladom môže byť tuna Lipnica Mała,

kde z iniciatívy učiteľov a stranickej organizácie bolo vybudované tento rok v rámci záväzkov 11 km cesty. Rýchle postupuje práca pri stavbe cesty cez Zubrzycu Dolnú do Górnej smerom na Zawoju. Táto krásne položená obec má zanedľho obdržať turistickú nocľaháreň s elektrickým svetlom, dodaným zvláštnym agregátom. Budúci rok budú konečne odovzdané do užívania dva strediska campingových domčekov v Jablonke a Chyžnom. Behom trvania Týždňa Oravy, dočká sa konečne otvorenia klubovňa v Jablonke v ktorej bude stála miestnosť pre kino a knižnicu.

Týždeň Oravy ukončili dožinkové slávnosti v Lipnici Wielkiej spojené s ľudovou veselicou a výstavou ako aj predajom strojov a poľnohospodárskeho náradia.

Tento bohatý program počiatí v období Mesiača novotarskej zeme, prípadne poľských hostov z celého Poľska určite mal byť oživit z jednej strany záujem o novotarský okres a z druhej strany urýchliť rozvoj krásnej podhalanskej zeme.

JERZY NOCUN

NASZ NOWY KONKURS-ANKIETA

pt. „CZYTELNICY REDAGUJĄ SWOJE PISMO“

KONKURS POLEGAĆ BĘDZIE NA UDZIELENIU ODPOWIEDZI NA PONIŻSZE PYTANIA. W konkursie mogą wziąć udział wszyscy czytelnicy „Żivota“, którzy zaprenumerują pismo na rok 1963, wpłacając pełną opłatę roczną na konto Centrali Kolportażu Prasy i Wydawn. „Ruch“ Przedsiębiorstwo Państwowe Warszawa, ul. Srebrna 12 w PKO Warszawa Nr 1-6-100020.

P Y T A N I A K O N K U R S U - A N K I E T Y :

- 1) Jakie artykuły, informacje i zdjęcia najbardziej Cię zainteresowały w numerach z roku bieżącego i dlaczego?
- 2) Co chciałabyś (lubisz), aby było zamieszczone na łamach „Żivota“ i w jakim okresie?
- 3) Czy pismo jest Twoim zdaniem dobrze opracowywane od strony graficznej i jakie masz uwagi?
- 4) Ilu z Twoich znajomych zaprenumerowało już „Żivot“ na 1963 r.?
- 5) Ilu zwerbowałaś (lubisz) czytelników „Żivota“, którzy za Twoim pośrednictwem opłacili prenumeratę pisma na rok 1963. Podaj imienny wykaz osób z adresami.

TERMIN NADSYŁANIA ODPOWIEDZI UPŁYWA Z DNIEM
31 GRUDNIA B.R.

NADESLANE ODPOWIEDZI ZAOPINIOWANE ZOSTANĄ
PRZEZ KOMISJĘ KONKURSOWĄ!

DLA ZWYCIĘZCÓW KONKURSU REDAKCJA PRZEZNACZA NASTĘPUJĄCE NAGRODY:

1. rower z motorkiem,
2. radio,
3. zegarek na rękę,
4. aparat fotograficzny,
5. komplet stołowy

oraz 20 nagród pocieszenia.

PRZYPOMINAMY, ŻE PRENUMERATA ROCZNA „ŻIVOTA“
WYNOSI ZŁ 12.— I TERMIN WPŁAT UPŁYWA Z DNIEM
15 GRUDNIA B.R.

E. LACHOVÁ

OTECKOV PRÍCHOD

Eva Lachová má šesťnásť rokov, býva v Bystrej Slánskej, je žiačkou deviatej triedy školy v Bielsku. Od svojho deviatého roka skúša písat — spočiatku krátke rozprávky, neskôr dlhšie poviedky. Roku 1959 napísala prvy román pod titulom Fantastické príbehy priateľov zo siedmej triedy. Povzbudená radami starších prestala s fantastickou tematikou a skúšala opísať bežné príbehy „obyčajných“ detí. Tak vznikal román Zelená bunda, ktorý nedávno vyšiel nákladom vydavateľstva Czytelnik. Eva je vážna, inteligentná, vela čita, veľmi dobre sa učí. Je výtrvalá a pracovitá, tažkosti, s ktorými sa stretáva na neľahkej ceste začínajúceho autora, ju neznechucujú. Chápe svoju prácu vážne a svedomite a usiluje sa, aby jej nové dielo bolo lepšie než predchádzajúce.

Prinášame úryvok z listu, ktorý dostala redakcia vydavateľstva Czytelnik od „zelenej“ autorky, ako Eva sama seba nazýva: „...jednako je to čudný pocit, keď človek drží v ruke vlastné „dielo“ v podobe skutočnej knihy! Ostatne veľmi pekne vydanej ...V prvej chvíli som sa začúdovala, že pritom všetkom sa „svet krúti ako prv“!

Uverejnený úryvok je z nového rokopisu „Kosmohikanie“ (Kozmohýkani); aj ten autorka odovzdala vydavateľstvu Czytelnik a ukazuje v ňom okrem zábavných príhod aj „dospelé“ problémy, s ktorými sa deti stretávajú.

Biela vekusná „Olympia“ nás čaká v prístave. Čo ešte pätinásť minút do odchodu.

Všetci ideme po otecku, ktorý má priplávať do Gdyne. Pri tej príležitosti nám rodičia pripravili príjemné „výletné“ prekvapenie. Tatko má nechať batohinu u známeho lekára a prejsť sa s nami po Gdyni.

Pri vstupe na mostík ukazujeme lístky a vyberávame na palubu. Obsadíme si miesta a sedíme do tej chvíle, kým všetci cestujúci nenasadnú. Potom vstaneme a ideme si prezrieť lod. Práve stihнемe vidieť ako sa loď odpútava od brehu.

„Olympia“ tri razy zahúkala sirénou na znamen-

nie, že sa pohýna. Lahko sa zachvela, trochu sa prechýlila na ľavý bok a pomaly odrazila od móla.

Treba sa pozrieť na dolnú palubu. Ale tam je dusno, nuž sa rýchle vraciame hore. Na chvíli sme si sadli k mamke, lebo sa na stolíku objavili fľaše s oranžadou. Ani zákusky neboli zlé.

— Mama... my už pôjdeme... — začal sa vrtieť Zbyšek, keď dojedol svoju porciu.

— Kam?

— Len tak... všade! — vysvetlil Zbyšek, naznačujúc rukou kruh.

— Dobre, len nevlezte ta, kde je to zakázané.

Ale mamka tomu sama neverí. Nuž začína čítať Film a divadlo, čím nám dáva najavo, že nechce počuť o nijakom dobrodružstve. Môžeme teda vojsť všade, iba cez palubu by sme nemali skočiť. Našou zásadou je predsa: všade vliezť! A maf otvorené oči lebo možno uvidieť veľa zaujímavých vecí.

Ale odrazu stojíme slušne pri zábradli paluby.

— Čo to pláva? — spytuje sa Edko, ukazujúc prstom.

— Svetelné bóje, — vysvetluje Michal. — Ukažujú vchod do prístavu.

— Ahá...

Ešte chvíľu sme pokojne postáli, a pohli sme sa ďalej. Žiaľbohu, nepodarilo sa nám vojsť do strojovne. Je pravda, že Zbyšek už tam dopoly bol, ale akýsi námorník ho odohnal. Hľadali sme toho námorníka, ktorý nám v prvý deň toľko naročoval o „Olympiu“. Stál na prove s akousi slečnou a tiež ju zoznamoval s „Olympiou“. Bol to celkom iný výklad, než aký sme my počuli. Ale slečinka bola úplný suchozemský potkan, všetko uverila.

Z hornej paluby nedá sa dôjsť až „na zobák“, lebo kormidelníkova búdka a kapitánsky mostík stojí v ceste. Okrem toho je tam nápis „Vstup na kapitánsky mostík príne zakázaný.“

Neostávalo nám teda nič iné, ako zísť dolu a predstavovať si, že sme ako kapitán krížnika na špici lode, tam, kde ležala obrovská kotva. Ukáza-

Náhle som cúvla, a potom som si sadla na okraj lavice.

Celkom blízko pri mame sedí akýsi mládenec s vraždenou hrivou a s vraždeným výzorom „dobívateľ“. Čosi hovorí a ona sa pobavenie usmieva. Pocítila som uspokojenie, lebo sa teším, ak sa mamička niekomu páči. Otecko sa menej teší, lebo, hoci má už štvoro detí, je ešte stále veľmi žiarlivý.

Hej, keby tak ten „dobívateľ“ vedel, že najnovšia obej jeho vzduchov cestuje tou loďou so štyrimi deťmi, aby sa stretla s manželom!

Mamka ma zbadala a žmurkla na mňa. Aha! Ved my si už dobre rozumieme!

Usmiala som sa významne a ustupujem zo scény. Vraciam sa k chlapcom. Vrávím im, čo a ako.

— Edko, zájdeš za mamou a poprosí ju o limonádu.

Edko s porozumením kývol hlavou. Nemusí robiť zo seba nevinnatko, lebo jeho zlatá štica a belasé oči vzbudzujú dôveru.

Vyšiel na palubu a ja za ním. Kľukla som si za záchranný čln a pozorujem účinok.

Ako ho zaseklo! Chvíľu nič nevravel, potom sa nútene usmial. Už sa nefahal tak blízko k mame. A mama ostala chladnokrvná, lebo si ihneď domyslela, o čo ide.

Edko sa vrátil a prišiel rad na mňa.

— Mamička, neostal už nijaký zákusok? — spýtalas som sa milým hlasom, nevinne sa usmievajú. — Edko vypil všetku oranžádu, nuž ja by som aspoň zákusok...

— Nech sa páči, vyber si Zuzka, ešte trochu ostalo, — povedala mama.

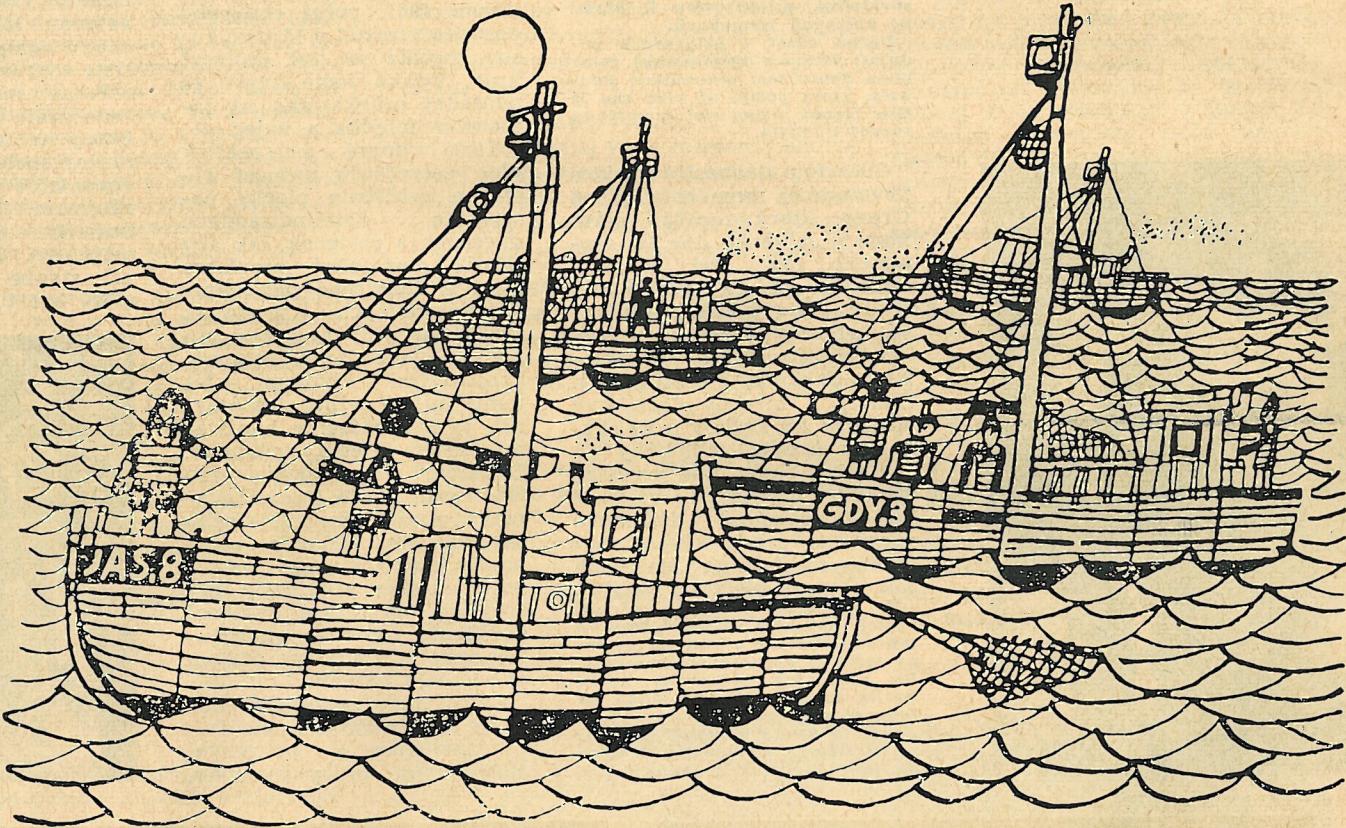
— Ďakujem, — usmiala som sa znova. — A ja si tu aj trochu posedím...

Sadla som si nedaleko a pozorujem nášho hosta. Dlhšiu chvíľu mlčal. Napokon povedal:

— Veľmi milé dievčačko!

Odtiahol sa ešte ďalej.

Ukázal sa Zbyšek.

lo sa, že vstup ta je dovolený, čo nám však nepokazilo náladu.

Vyškriabali sme sa na „čosi také zelené“, čo sa podobá uväzovaciemu stĺpu v prístave. Z tej výšky sme sa usilovali hrdo hľadieť na more pred zobákom lode, šlo to však trochu fažko, lebo boky lode sa tu stretli dosť vysoko.

Edko sa prvý vzdal, lebo aj tak nič nevidel. Ja som sa tak isto vzdala a sadla som si na lavičku...

Po chvíli Zbyšek zoskočil zo „stanovišta“ a sedol si vedla mňa na balustrádu paluby, čo veľmi znešokovalo panie sediace naproti nám.

— Spadneš, chlapček! — povedala jedna priateľským hlasom. Druhá bola zrejme energickejšia, lebo zvolala:

— Ihned zíď odtiaľ!

Práve preto sa Zbyšek ani nepohol.

— Nič sa mu nestane, — povedala som s očarujúcim úsmevom. — On už chodil po rímske na piatom poschodi, a nespadol. — Druhá pani vyčítavu pozrela na Zbyška a prvá sa spýtala:

— Vy ste dvojčata?

— Nie, — odsekla som, vystierajúc sa povýšene. — Ja som staršia. O celých desať mesiacov.

— Ach, tak ste v jednom roku? — zaujímala sa.

— Áno.

Dlh sa nám prizerala a kývala hlavou.

Zbyšek napokon zoskočil z balustrády, hundrúč, že nie je na výstave, a odišiel k Michalovi, ktorý vytrvale trčal na stanovišti.

Ja som tiež vstala a odišla na palubu pozrieť sa, čo robí mama.

— Aha! Zuzka sa kŕmi záuskami! — zvolal. — A ja nič? Mamička, daj aj mne.

A keď prišiel Michal, hosťa už nebolo. Zmizol pod palubou. Mama mi pohrozila prstom a rozomšiala sa.

Ked som sa v prístave hodila oteckovi okolo krku, kútkom oka som spozorovala sklamaného dobívateľa, ako sa z diaľky prizeral tomu stretnutiu.

— Dobre, že si už prišiel, otecko! — zvolala som, žmurknúc na mamu.

A otecko sa potešil, že má takú milujúcu dcérenku...

Museli sme sa, pravdaže, ísť pozrieť do prístavu. Tým skôr, že o hodinu mala odplávať do Dánska osobná loď „Mazowsze“ a trochu ďalej stál zakotvený „Dar Pomoria“, ktorý sa práve vrátil z cvičnej plavby.

Dlh sme sa prizerali na obidve lode, a keď nás rodičia konečne z prístavu odtiahli, vysvitlo, že sa Zbyšek kdesi stratił.

Začali sme ho hľadať. Spytovali sme sa, behali hore-dolu, volali. Využívali sme hľadanie a vliezli sme aj ta, kde to bolo najprísnejšie zakázané. Michal oslovil aj akéhosi kapitána. Nič. Zbyšek zmizol bez stopy.

Mama začala sa znešokovať, tata stratil náladu. Ale my sme sa z tej príhody skôr tešili, Zbyšek sa nestratił!

„Mazowsze“ má o chvíľu odplávať, a tak ľaháme radičov, aby prestali hľadať, lebo to je zaujímavéjšie. Už sa všetci cestujúci zhromaždili pri

(DOKONCENIE NA STR. 7)

NA SEVERE

Na severe našej krajiny, vo východnej jej končine leží medzi poladovcovými pahorkami a jazerami sejenská oblasť. Dost neskoro objavili ju znalci turistiky a možno práve preto po dnes zachovala sa tunajšia príroda nedotknutá ešte pritomnosťou obyvateľov miest v celej svojej kráse. Je to okres typický rolnický. Lány zbožia, pásma okopanín prelínajú sa s lesmi. Tažko poviedať čoho je viac, či hrozivého vo svojej výrènosti pralesa, či úrodných polí. A možno vody v podobe malých, žmurkajúcich v závanoch vetrika očiek, možno väčších zálevov, možno pospájaných a početných ako mravce riečok tečúcich komplikovanými serpentínami.

V dedinách, medzi roztrúsenými gazdovstvami plynne pracovitý život obyvateľov. Obyvateľov tak isto rôznorodých ako ich krajina. Stretneme tunajšiu predsa aj Bielorusov, aj Litvanov. Poslední sú dokonca vo väčšine — organizačne zomknutej. V samotných Sejnach je sídlo Ústredného výboru ich sociálno-kultúrnej spoločnosti. Avšak nezávisle od rôznorodého pôvodu, tunajši obyvatelia vyznačujú sa miernym a dobrým charakterom. Navštěvník z ďaleka môže počítať s ich pomocou a pohostinstvom. Sú tak pohostinní ako ich zem.

Tento rok asi po prvýkrát zavítali sem mnohí turisti. Ich cesty boli poznačené rôznofarebnými stanmi a vrkotom motorových vozidiel. Je to nový moment. Odbojenie zo zatlačených turistických ciest mazurských jazier a dokonca samotnej augustowszczyzny. Turistická mapa tohto rajónu prestala byť „bielou škvornou“. Objané vlastnosti majú veľké nádeje. Teší to obyvateľov, ktorí vidia dodatočné zisky z rozvoja turistiky, teší sa hospodári okresu.

Lebo okresní hospodári nemajú ľahký život, vládnú rajónu, ktorý patrí medzi najzaostalejšie po hospodárskej a kultúrnej stránke v bielostockom vojvodstve. A tam má svoj pôvod ich snaha o zlepšenie. Prevádzanie intenzívnej vyrovnavajúcej politiky v pomere k iným okresom. Toto sa koná, mohlo by sa povedať, na vlastnej ekonomickej základni. Nakolko plány nepredvídajú rozvoj väčších priemyselných stredísk. Zostáva preto polnohospodárstvo s celou problematikou krmovinovej základne. V tomto obore živo pripomína sa nám problematika okresu z druhého konca Poľska — Nového Targu. Ďalej patrilo by sa vymenoval lesný porast. Hojnosť prírody v tomto obore je veľká. Až sa mi verí nechcelo, keď som počul, že rodina cešujúca koňom hľboko do lesa, na miesta ktoré pozna, môže denne zarobiť viac ako

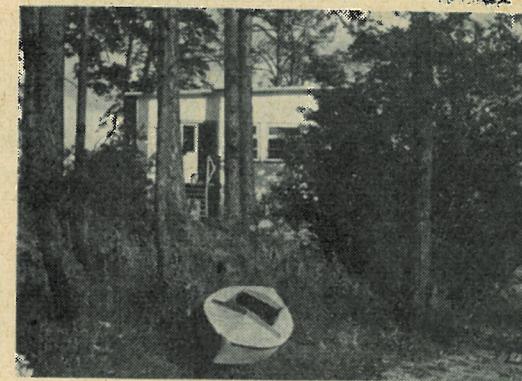
800. — zl pri zbere hríbov. No a konečne turistické ambicie.

Sme radí, že pionieri v tomto obore boli práve novinári. Práve ani objavili kúzelné zákitie pri jazere Pomorze v rôznej Gib. A tunajšiu si zariadili svoj camping. Nedaleko na nemenej peknom mieste odpočívajú hutníci z Varšavy. K tomu je treba pripočítať dve turistické strediská PTTK a to je zatiaľ všetko. Zatiaľ, lebo za prvé je to málo, a za druhé už sú plány ďalších stredísk. Počul som, že Sväz spisovateľov má v okrese Sejny zriaďiť svoje sídlo.

Minulý rok Sejny navštívilo 5.000 turistov. Tento rok asi tento počet stúpne. A budúce roky... To už je spojené s problémom zásobovania. Už teraz vyskytli sa problémy s chlebom v niektorých obciach. Je plánované pošírenie siete služieb obyvateľom a zlepšenie zásobovania, preto je treba mať nádej.

V polnohospodárstve je tiež viditeľný pokrok. Miestne štátne majetky (PGR) začinajú prinášať zisky. Roľníci majú stále lepšiu úrodu; skoro 150 q zemiakov, viac ako 200 q cukrovej repy a skoro 15 q základného obilia. Prebieha kampaň ďalšieho zvýšenia modernej polnohospodárskej kultúry. Otvorenou cestou k tomuto cieľu — sú roľnícke krúžky. Čísla ukazujú tiež rozvoj chovu. Hoci návštevy v jednotlivých hradistvach toto nepotvrdzujú. Streltol som gazdu, ktorý na 20 ha má jednu kravu a prasnicu, dva prasata a trošku hydin. A predsa sú možnosti chovu. Veľkou brzdou je nedostatok pracovných sil. Mládež odchádza do miest. Denná mzda pri žatve vynášala dokonca 150. — zl a stravu. A aj tak neboli ochotní, len v prípade ak to bola práca za odpracovanie. Ako je vidieť sú rôzne fažnosti. Napríklad jedna tretina povrchu pôdy v okrese sú lúky a pasienky. Je nutná meliorácia a vodné spoločnosti prevádzajú široko zakrojené práce. Krmovinová základňa — to sú veľké peniaze. Jedno z bohatstiev okresu.

Takto problémy sú spojené so starostami, úspechy prelínajú sa s nedostatkami. Odzrkadlením počiatkov modernizácie je samotné mesto Sejny. Popri domoch na spadnutie — moderné činžáky. Cistota stredu mesta a známy neporiadok bočných uličiek. Jedným slovom je tu vidieť pohyb. A tento pohyb nadobúda dnes už široký význam. Vychádza z okresu a dokonca vojvodstva. Plány nepredvídajú nejakú mimoriadnu dotáciu, ale vec je hodná povšimnutia. Predsa sem prichádzajú teraz masovo turisti z celého Poľska. Možno povedať, že Sejny stávajú sa celoštátnym problémom.

KAMENE

Prítomnosť kameňov v ľudskom tele je známa niekoľko tisícročí. Už niekoľko storočí pred našim letopočtom odstraňovali Indovia močové kamienky chirurgickou cestou. Aj Asyrovia a Babylonci znali močové kamene, o čom svedčia záznamy na hlinených tabuľkach v Assurbanipalovej knižnici v Ninive z roku 650 pred našim letopočtom.

Odstraňovanie kameňov patrilo k chirurgickej praxi všetkých národov a všetkých čias a tých, čo kamene odstraňovali, volali lithotomusmi — kamenorezcam.

O vytváraní kameňov, ako v väčšine chorôb, vedelo sa kedykoľvek málo. Spôsobu sa myslalo, že kamienky vznikajú z hlenov, ktoré sa zahustili, skoncentrovali a z takto presypaného roztoča sa vylúčili rôzne látky. Posledné desaťročia, i keď celkom nevysvetlili mnohé príčiny tvorenia kameňov predsa objasnili mnohé otázky na tomto poli. Kamene v ľoveku vznikajú dvojako spôsobom: vylúčovaním kryštálikových látok a vylúčovaním koloidných častic. Kamene sa veľmi často skladajú z rôznych vrstiev podobných porastom na kmeni stromu. Tieto vrstvy však nesvedčia o veku kameňa, ale o spôsobe jeho vzniku. Ak teda rozplíme kameň môžeme zistíť proces a spôsob jeho vytvárania. Často nasleduje lúčovita a navrstvená konštrukcia jedna za druhou, čo svedčí o tom, že z času na čas nastali určité fyzikálno-chemické zmeny. Ku vzniku kameňa bezpochyby niekoľko faktorov. Jedným z nich je, že sa pomer v organizme musia lokálne zmeniť na stav chorobný. Počiatok procesu môže vyvolat nielen zmena chemickej reakcie, ale aj prítomnosť nejakého cudzej látky. Takéto sú napríklad chorobné bielkoviny, pochádzajúce z baktérií, z krvi a na-

Jadro kameňa tvorí väčšinou preformovaná hmota, zrazenia bielkovín alebo nejaké cudzie teleso, okolo ktorého sa začína prvý vylúčovanie. Ak chorobný stav prestane, ostane kameň malý, prípadne iba pieškovitý. Ak však v okoli kameňa ostávajú i ďalej chorobné pomerky, vylúčovacie pokračujú a kamienok sa zväčšuje. Ak sa stave prostredia zas normalizuje, vylúčovaci proces prestane a vzrast kameňa sa zasta-

ví. Obnovením chorobného stavu sa vylúčovanie začne znova a kameň rastie ďalej. Tako vznikajú v rôznych obdobiach nové a nové vrstvy z iných látok a z nich možno zrekonštruovať okolnosti vzniku samotného kameňa.

Tvar kameňa môže byť rozličný, a to aj v tom istom orgáne. Môže byť okrúhly, vajcovitý, nepravidelné rozvetvený, celkom nepravidelný, s hladkým alebo drsným povrchom. Jeho tvar závisí od jeho zloženia, od miesta vzniku, počtu a predovšetkým od bielkoviny, ktorá tvorí jeho základ.

Počet kameňov môže takiež byť rozličný i v tom istom orgáne. Sú osamelé, tzv. solitárne kamene (jeden, dva i viac) a inokedy je počet kameňov niekoľko sto alebo — ak sú veľmi drobné aj niekoľko tisíc. Kamene môžu byť najrozličnejšej veľkosti, od veľkosti prieskenného zrnka až do hojaciajkej veľkosti, ktorá je obmedzená len rozmermi postihnutého orgánu. Najväčšie kamene sa vyskytujú v obličkách a v močovom mechúre. Podľa základnej látky môžu byť kamene také mäkké, že ich rozmŕvime medzi prstami, alebo také tvrdé, že ich nemôžemo rozbiti ani kladivom.

Veľká časť kameňov nemá na nás organizmus nijaký škodlivý vplyv. Nesporí sa, že kameňové príznaky, nevyvolávajú bolesti a o ich existencii sa dozvédame iba pri pite. V iných prípadoch môžu vyvolat nepríjemný pocit, buď aj bolest, ale bez toho, že by došlo k väčnejšiemu následkom. Inokedy však môžu spôsobiť ďalšiu nemoc, buď smrť bez toho, že by pacient bol kedykoľvek cítil nejakú bolest. Nakoniec môžu ľoveka potrápiť dlhú a možno sa ich zbaťiť iba chirurgickým zákrokom.

Intenzita bolesti, jej následky, ďalší vývoj choroby a prípadná nevyhnutnosť zákroku nie sú v najkacom vziaľu k veľkosti kameňov alebo k ich počtu. Laici si obyčajne myslia, že veľké kamene spôsobujú veľké bolesti. Ak je však nejaká spôsobenosť medzi veľkosťou kameňov a bolestou, potom skôr malé kamene spôsobujú ďalejšie a prudkejšie bolesti. Malé kamene totiž ľahko vnikajú do úzkych vývodov, do žľabu alebo močového kanála, nemôžu nimi prejsť a kŕčovité stiahnutie týchto vývodov pri pokuse vypudit kameň spôsobuje najprudkejšie bolesti. Veľké kamene obyčajne ostávajú na mieste svojho vzniku a vylúčujú nie prilis prudké, skôr tupé bolesti jedine pri zápalu prislúšného orgánu, teda v žľaníku, obličkovej panvičke, prípadne v močovom mechúre.

Vo všeobecnosti možno povedať, že najčastejší je žľabový kameň. Žľabový kameň býva v žľaníku, zriedkavejšie v žľabode.

alebo v žľabových kanáloch. U mužov sa objavuje omnoho menej ako u žien, čo zrejme súvisí s konštrukciou ženského tela. Pritom má nesporné určitú úlohu aj zmena látkovej výmeny v tehotenstve. Sú určité choroby, ktoré uľahčujú tvorenie žľabových kameňov. Napríklad cukrovka. Žľabové kamene vznikajú často aj pri zápalu žľaníka, keď zrazené baktérie alebo zo stien žľaníka odlupnuté buňky v žľbe vytvoria jadro, okolo ktorého sa zrážajú organické koloidy a kryštaloxy.

Menšie žľabové kamene sa dostávajú do žľabových ciest a tu zabraňujú toku žľby do žľiva. Preto žľb vziaľne tak v žľaníku, ako aj v pečeni. Ak kamene uzavrá iba vývodový kanál žľaníka, nie však kanál pečene alebo spoločný kanál, ktorý ustí bezprostredne do ľreva, uzavrie sa len žľaník. Aj vtedy žľb sa dostáva pre prechodus žľaníkom priamo z pečene do ľreva. Ak sa však uzavrie vývodový kanál pečene alebo spočinný kanál, žľb, ktorý sa tvorí v pečene, nemôže sa dostať do ľreva, vziaľne v pečene, vziaľne sa do krví a vznikne žľačka. Žľačka môže vzniknúť aj na inom podkalde, napr. infekčnom.) Dlhovrájúca žľačka už sama osobe znamená väčšie poškodenie organizmu a v žľabových ciestach sa môže pridružiť hnisavý zápal, vyvolaný nazhromaždenými baktériami v stagnujúcej žľbe. Hnisavý zápal žľabových ciest a pečene je veľmi väčšia choroba, ktorá môže znamenať aj smrť. Preto treba došlo k zápalu, žľabový kameň operatívne odstrániť. Predstava, že kameň môžno odstrániť alebo rozprúsiť pomocou liekow, je mylná a predbežne nemá nijaký vedecký podklad.

Po žľabovom kameňu sa najčastejšie vyskytujú močové kamene. Močové kamene môžu byť v obličkach, resp. v kalichoch, v obličkovej panvičke, v močovode spájajúcom obličky s močovým mechúrom alebo v samom mechúre, niekedy aj v močovej trubici. Výskyt močového kameňa sa takiež mení podľa krajov a rás. Vo väčšine je však oveľa zriedkavejši než žľabový kameň. U mužov je asi dvakrát ďalej prípadov ako žien. Príčiny jeho vzniku sú ďalej dosť nevyjasnené. Skôr viac vieme o tom, čo ho nezavíňuje. Nesporí je, že ani podnebie, ani geografické pomery, ani obsah vody v pôdnej vode nemajú nijaku významu pri vytváraní močových kameňov. Ani strava sa nezráža byť rozhodujúcim činiteľom. Zdá sa, že prevažne rastlinná strava a takiež nedostatok vitaminu A podporuje ich vznik. Zistilo sa tiež, že močové kamene vznikajú tam, kde je porušená látková výmena vtedy,

v ČLOVEKU

ked je zvýšené vyuľčovanie vápenatých solí kyseliny štavelovej. To sú totiž látky, z ktorých močové kamene väčšinou počítavajú. Takéto poruchy látkovej výmeny nastávajú pri zlomeninách, pri niektorých kostných chorobách, pri určitých úrazoch centrálnej nervovej sústavy a pod. Na vznik kameňov môžu však vplývať aj miestne príčiny, ako napríklad vziaľnosť moču v dôsledku zúženia alebo deformácie močových ciest, infekcia, zápal, prítomnosť cudzieho telesa, úraz, zmena chemickej reakcie moču a pod.

Niekteré kamene vyvolávajú neobyčajne prudké bolesti najmä vtedy, keď sú dostanú do močovodu a ten sa kŕčovitým stiahnutím snaží zbaťi cudzieho telesa. Touto cestou odchádza z tela väčšina močových kameňov, ak nie sú väčšie ako písenčné zrno alebo čerešňová kôstka. No aj malý kameň sa môže na ceste zaboriť a nakoniec ho treba operatívne odstrániť.

V obličkach, resp. v kalichoch alebo v obličkovej panvičke zrazený konkrement mikroskopického veľkosti rastie už známy spôsobom z malých pieskovitých zrn až do nepravidelné rozvetvených kameňov obrovskej veľkosti, ktoré môžu rozširovať obličkovú panvičku a kalichy úplne vyplniť. Infekcia, ktorá vzniká v dôsledku kameňov, spôsobuje zápal obličkovej panvičky. Neskoršie sa pridruží hnisanie, a počiaľ by nedoslo včas k lekárskej pomoci, odumrú nielen obličky, ale aj samotný človek — buď na urémiu (presýtenie krvi močovými látkami) alebo na sepsu (otrava krvi hnisaním).

I v močovom mechúre môže nastať stav, ktorý podporuje vznik kameňa. Takýto stav je napríklad, keď moč stagnuje (pri one-mocnení prostaty — predstojnej žľazy, ktorej zášenie môže stažiť alebo úplne znemožniť vyprázdnenie mechúra). Uviaznutý moč infikuje sliznicu mechúra, odlupnuté bunky zapálenej sliznice vytvoria centrum, v ktorom sa usadzujú vyuľčované soli a začína tvorba kameňa.

1

NOVÉ PLÁNY STARÉ

Praha, která přes to, že nebyla během války zničena, má svoje problémy podobně jako naše hlavní město. Minulost — říkají Pražané — zanechala nám v dědictví kulturní klenoty, které všichni obdivují, ale nepůsobí a dokonce znesnadňuje řešení života dnešních obyvatelů. Objevila se proto výzva: „Nové byty pro rodiny — nové školy pro děti!“ Jak řešit tuto otázku? Především Praha zůstane pouze městem miliónovým. Plánuje se proto, aby tento milion lidí žil pokud možno v nejlepších podmínkách. Z toho důvodu bude asi nutné, aby došlo k místnímu přesídlování ze starých domů do moderních. Tímto způsobem, během nejbližších patnácti let 120 tisíc rodin nastěhuje se do bytů v nových blocích. Vystaví se též tolik škol, aby se v každé třídě učilo pouze 28 dětí bez odpoledního střídání. Polovina všech dětí vyjde ze školy teprve až získá maturitní vysvědčení. Zbývající část bude mít možnost se učit ve večerních školách. Nejmladší dostanou dostatečné množství mateřských škol. A starší? Také pro sedm tisíc důchodců se vystaví nové domy.

Komunikace — to je další problém. I v tomto směru existují dalekosáhlé plány. Předpokládá se modernizace ulic, vznik — hlavně ve středu města — podzemních průchodů, tunelů, viaduktů. Ve Vrchlického sadech se vybuduje dálnice široká 26 metrů, jako jedna z hlavních průběžných tras hlavního města. Zruší se také nádraží Praha — střed i nádraží Praha — Těšnov a železniční ruch se soustředí na dnešním Hlavním nádraží. Na téma městské dopravy se stále ještě diskutuje. Jde o to, zdali těsně pod povrchem ulic — ve středu města — mají jezdit tramvaje nebo autobusy. V každém případě tyto zmizí z ulic města. Proslýchá se, že zrušení Vrchlického sadů zbaví město zeleně. Celkem však plány předvídají v tomto

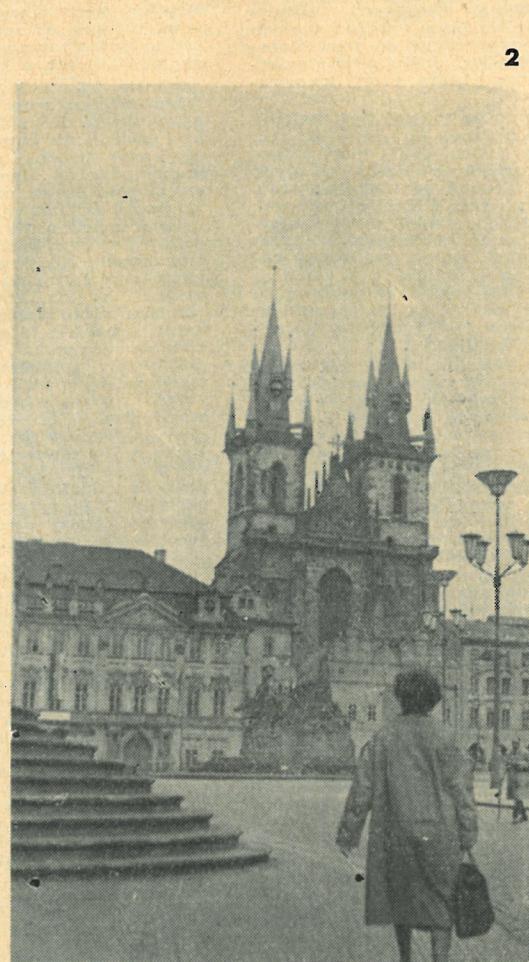
směru velký vzrůst zelených ploch asi tříinásobně. Pražané mají rádi zeleň. Rádi odpočívají ve stínu stromů na lavičkách svého města. Proto tak plánují, proto další návrhy předpokládají vybudování velkých předměstských rekreačních středisek — na Hostivařské přehradě, na Dvorecké louce, u Modřan, u Čelakovic... V těchto mnohých střediscích najde 300 tisíc Pražanů, nedaleko od svých domovů, plný odpočinek.

2

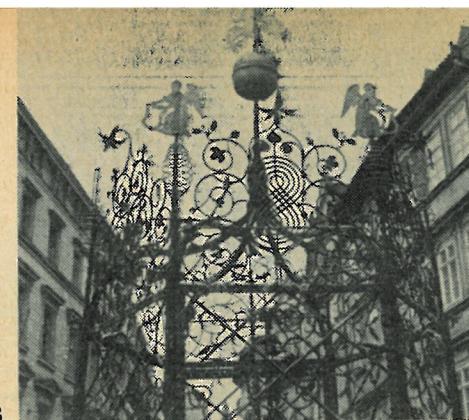
Praha je městem památek. Z toho důvodu všechny tyto plány dávají architektům dost těžký úkol. Je zapotřebí spojit panoráma starých památných čtvrtí a dokonce i jednotlivé stavby, s moderním stylem. Tento problém zraje na rýsovacích prknech a bude určitě předmětem mnohých konkursů a veřejných diskusí.

Praha má mnoho mostů, ale je třeba se zde zmínit o jednom, pod kterým nepoteče řeka. Ti, kteří znají pražské předválečné poměry, určitě pamatuji skoro padesátileté volební sliby, týkající se vybudování mostu přes Nuselské údolí. Tento most bude nyní postavený a umožní spojení sídliště na Pankrácké rovině s Václavským náměstím. A ještě je jedna stavba, o níž je nutné vzpomenout. Je to Trojský ostrov, ležící na severním okraji Prahy, v rozvětvení stříbrné řeky. Zařízení na tomto ostrově vyřeší problém dostatečného množství vody i jejího čištění. Vltava bude čistou řekou.

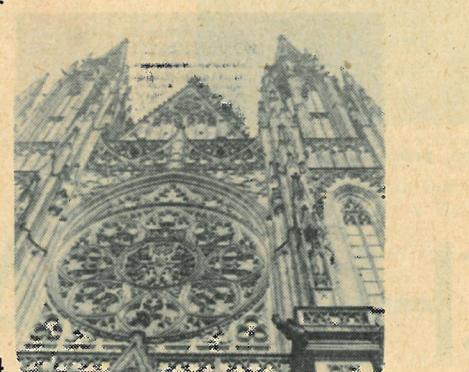
Mohli bychom napsat mnoho a také i o jiných předevzetích, která pomohou zmodernizovat krásnou Prahu. Například o plánech rozvoje služeb a jiných drobných nápadech, které zpříjemňují život lidí. Připomněli jsme zde pouze nejdůležitější věci, fragmenty velkých plánů, které v nejkratší době změní hlavní město Československa. Při této příležitosti chceme ukázat na fotografiích několik památek, které při dobré péči budou vždy rozhodovat o kráse tohoto města i o jeho charakteru.

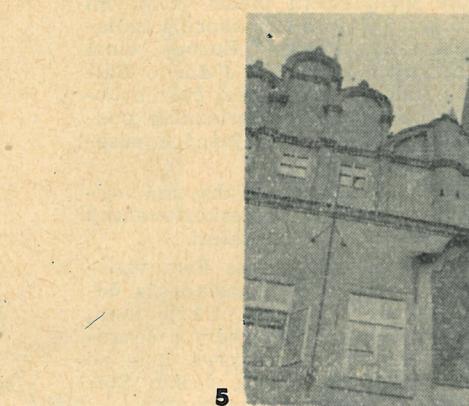
1. Václavské náměstí — centrum města

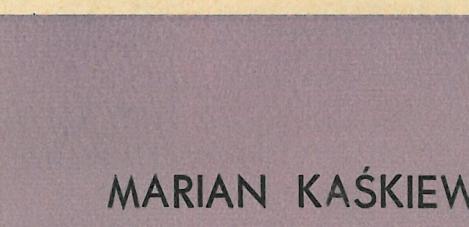
2. Staroměstské náměstí s pohledem na Týnský chrám z 15. stol.

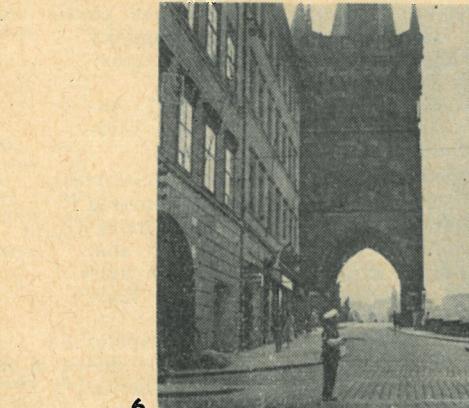
3. Umělecká mříž renesanční fontány na Malém náměstí (16. stol.)

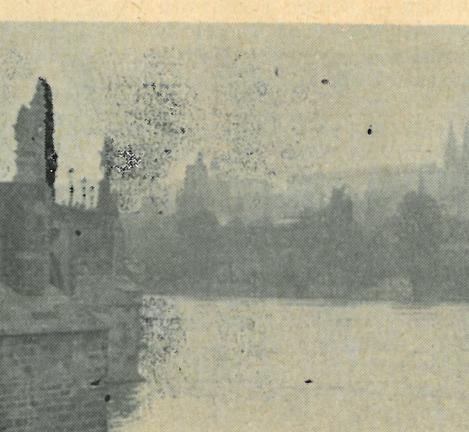
4. Západní fasáda věže chrámu sv. Víta na Hradčanech (14. — 16. stol.)

5. Cást Týnské školy (14.-16. stol.) jedné z památných budov Staroměstského náměstí

6. Staroměstská mostecká věž (kol. r. 1370—90)

7. Pohled na část Karlova mostu (14. stol.) s pohledem na panoráma Hradčan

PRAHY

MARIAN KAŚKIEWICZ

OTECKOV PRÍCHOD

(DOKONCENIE ZO STR. 4)

zábradlí, posledné zbohom, výkriky. Akýsi oneskorý cestujúci sa ešte ponáhľa po mostíku. Vlhké šatky, úsmevy.

Na prové hrá orchester, skladajúci sa z dvoch akordeonistov, „Ešte Poľsko nezhynulo“.

Pri vchode stojí vojak a stráži.

Odrazu Edko vykrikol, ukazujúc na hornú palubu „Mazowsza“.

— Zbyšek! Zbyšek je na lodi!

Zdvihame hlavy.

Rozosmiate ústa nášho bračeka vykukujú spoza záchranného člna. Otec beží k vojakovi a vysvetluje mu, že na lodi je čierny pasažier.

— Čože? — zlostí sa vojak. — Veď strážim!

— Lenže čierny pasažier tam je a prosím, aby ste ho priviedli. Nakoniec odpláva do Dánska.

Akýsi dôstojník stiahol zamračeného Zbyška na pevninu. Nebolo času trestať previnilca, lebo lod už rušala. Iba vojak si vypočul svoje.

— Ako si ta vliezol? — spýtal sa otec, ktorého vždy zaujimala technická stránka vecí.

— Akási zahraničná rodinka nastupovala po mostíku, — odvetil Zbyšek, — nuž som sa pustil za nimi. Už som bol na lodi, keď ma vojak zadržal. Nuž som naň spustil po anglicky: „I have gone for a while, Sir. Now I come back to ship.“ (Na chvíľu som odbehol. Teraz sa vracam na lodi). Hovoril som rýchle a on si, chudák, myšel, že som cudzinec.

— A len-len že si sa neodviezol do Dánska! — volám nadšene.

— Veru tak! Načo to teliatko Edo urobil poplach! Už by som bol za hranicami.

— No ešte nie, — povedal Michal. — Lod ešte nevyplávala za hrádzu.

Zbyšek vyvalil na Edka jazyk a rozbehol sa.

— Počkaj! — zvolala mama. — Veď sme v meste, správaj sa slušne. Aj tak už vyše práva vystrájaš. Treba s tým prestati.

— Máš pravdu, — podporil mamu otec. — Ale priznaj sa, Irenka, že je dobré mať bystrého syna, — dodal potichie. — Taký sa nikde nestratí.

— No počuj! — pozrela naň kárate.

Zbyšek nepočul ten rozhovor. To je dobre, lebo neboli veľmi pedagogický. Mamka sa stále zlostí na otecka, že nás kazí a robí roztočnými. Nás to netrapi. Dobré je mať takého otca! Ale aj mama je „chlap na mieste“. Zvykla si.

Nečudujte sa, prosím, že Zbyšek vedel sa dohovoriť po anglicky. Rodičia nás včas začali duríť, aby sme sa bifľovali reči. Už štvrtý rok sa učíme po anglicky a po nemecky šiesty.

Niekoho to môže zaraziť. Také vzdelané deti! No nás to neruší v zábave.

Ale už dosť o učení! Teraz sú predsa prázdniny! A k tomu ešte Gdynia, prístav, fotografický plastický obraz mora, Múzeum vojnového námornictva a veselí námorníci z francúzskeho krížnika „Guy-Patte“ s červenými brmbolcami na čiapkach!

Deň plný dojmov.

Treba sa však vrátiť. Otecko si zobral z bytu známeho lekára kufor a aktovku. Pobrali sme sa do prístavu.

Len-len že sme nezmeškali lod, tentoraz pre mná. Zahrala som sa na „stavebný materiál“. A to iba preto, lebo Zbyšek mi uchytil tašku a začal utekat. Ja za ním. Skrútil sa do akejsi uličky a zastali sme na stavenisku. Práve sa skončila obednájšia prestávka a robotníci sa zberali do práce. Dokončovali posledné, piatie poschodie. Pretože mi čosi padlo do sandále a tlačilo ma, sadla som si na akúsi plošinu založenú dutými tehľami. Zobula som si sandál. Lenže to „čosi“ bolo v ponožke, nuž som si stiahla aj ponožku. Vtom Zbyšek vykrikol a ja som sa začala vznášať. Sandál zletel dolu a dopadol rovno pod nos užasnutému Jum-povi. Statočný pudlík videl vo svojom krátkom živote veľa podivných a nepochopiteľných vecí, ale ešte nevidel svoju slečinku „letief“.

Trochu som sa načakala, ale pri pohľade na rozosmiate tváre robotníkov sa mi ihned vrátil „duch“.

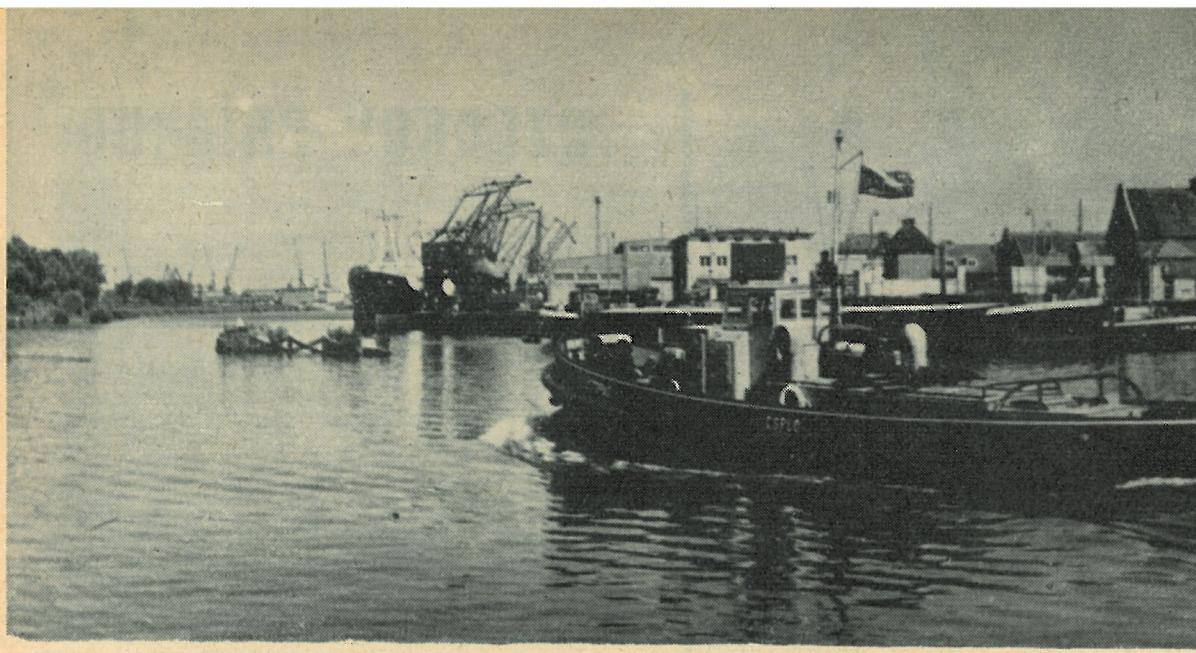
— Aký pekný stavebný materiál! — zvolal jeden z nich. — Také tehličky potrebujeme!

Pomohli mi vystúpiť z tohto originálneho kočiaru a odviedli ma dolu. Chcela som sa vrátiť výťahom, ale vykladanie tehál trvalo pridlo....

Viem, že od toho času bude Zbyšek striehnuť na príležitosť, aby sa mohol previezeť výťahom.

Žiaľbohu, tamten mládenec sa nevracal do Jasťarne lodou. Mama porozprávala oteckovi o tej príhode a obidvaja sa srdečne smiali. Tatka to veľmi rozeselilo, ale potom sa ukradomky pozeral na mamu a zdá sa, že dospel k uzáveru, že by nemala nosiť takú mladú frizúru, keď nevyziera na matku ani pri štyroch defoch.

Do Jastarne sme doplávali o štvrtej, už bez akýchkoľvek príhod.

Stále viac československých lodí, ktorých materské prístavy nachádzajú na poľskom pobreží, pláva po moriach a oceánoch sveta.

PRÍSTAV

DVOCH KRAJÍN

Medzi pahorkami na západe a východe — smerom na sever, medzi nepretržitým pásmom zelene tečie Odra, tvoriac široké pásmo nižín pomenovaných Międzyodrzem. Tuna medzi Odrou a Międzyodrem, v rozľahlej kotlinе leží Śtětín. Není veľa miest, ktoré by mali tak rôznorodú krajinku. Z jednej strany, od východu mesto obklopujú vlny jazera Dąbie, za vodami ktorého na severo-východ tiehne sa Puszcza Goleniowska. Z ostatných troch stran mesto je obkolesené pásmom vyvýšenín a pahorkov spájajúcich prastarú Puszcze Wkrzeńsku s Goleniowskou, rozľahlým a pred storočiami neschodným lesom tisovým, bukovým a dubovým. Po dnes tuna pretrvali obrovské stromy, najmä duby v dávnej minulosti obklopené poľanskými Slovanmi cťou patriacou bohom. Po dnes sa uchovali spojené s nimi legendy.

Śtětín — jedno z najstarších miest Poľska nad Baltickým morom, súčasne druhé v poradí čo sa týka povrchu po Varšave ((280 km² povrchu) je nerozlučne späté s Odrou. Medzi smerujúcimi do Śtětína obchodnými cestami, dominujúcu úlohu odohráva rieka s celým systémom prítokov, umožňujúcich výhodný splav tovarov z poriečia Odry a Visly.

Poloha Śtětína nad riekou, v blízkosti mora malá priaznivý vplyv na osadníctvo a na jeho neučinný rozvoj.

Śtětínsky prístav bol od storočí miestom medzinárodnej obchodnej výmeny. Obyvateelia Śtětína nielen zaobrali sa rybolovom a stavbou lodí, ale aj ich lode navštievovali ďaleké prístavy prinášajúce jeho obyvateľom zisky.

Tadiaľto prebiehali prastaré obchodné cesty, ktorých význam poznali už Piastovci. Zo Śtětína využívalo sa vyhľadávané zahraničné obchodníckmi poľnohospodárske produkty a najmä soľ, med a jantár.

Śtětínsky prístav je vzdialenosť len 65 km od vrát Baltu. A preto Świnoujście je súčasne prírodným prístavom Slezskej pánve. Tu prichádzajú milióny ton tovarov zo Slezska a Slezskej potrebných. Tu spája sa oderská vodná cesta — cez Noteć a Bydgoski kanál — s Vislou a jej poriečím.

Odra, typický nižinna, druhá v poradí poľska rieka, vytieká v Československu. Cez prvé skoro 100 km tečie ako malá riečka a len od Raciborza stáva sa splávnu pre malé remorkery. Jej ďalší tok od Koźla do Brzegu Dolnego v dĺžke asi 10 km a značných rozdieloch hladiny, má 23 vodné stupne vybavené stavidlami umožňujúcimi plavbu. Len od Brzegu otvorený a regulovaný riečny tok umožňuje plavbu veľkých oderských remorkerov.

Vo výške Koźla rieka spája sa — cez vody Gliwického kanála — s hornosliezskou párvou, od kiaľ plávajú tisícotonové nákladné remorkery. Tejne pri juho-západných hraniciach štětinského vojvodstva s Odrou spájajú sa kanály: Odra — Sprévá a Odra — Havela, ľodné cesty NDR.

Štětinskou zemou teče Odra pozdĺž západnej hranice, odklínajúca sa len mierne na východ, aby pretiecť východným okrajom Śtětína a ďalej k brehom Baltu.

Niekoľko desiatok kilometrov na sever od Śtětína, rieka mení svoj doterajší charakter a mení sa na asi 6 kilometrov široký záleb — pomenovaný Roztokou Odrzeńskou. Po ďalších 10 kilometroch vody Odry spájajú sa so Štětinským zálivom.

Hlboko do vnútrozemia zarezaný Záleb chránený od strany mora ostrovmi Uznam a Wolin medzi ktorými tečú vlny Odry do Baltu, chránený pásmom pohorkov od západu, juhu a východu, umožňoval bezprostredný prístup k moru, vytváral priaznive podmienky pre rozvoj štětinského prístavu vzdialenosť len 108 km od dánškého ostrova Bornholm a len 200 km od švédského prístavu Trebborg, cez ktorý viedie stará obchodná cesta zo západného Pomoria.

Neobvyklé krátke vzdialenosť medzi prístavmi NDR a škandinavskými štátmi a tiež nepríliš vzdialenosť prístavov iných miest strednej Európy, činia Śtětín jedným z hlavných prístavov Južného Balta. Umožňujú tak udržiavanie a rozvoj čulých obchodných stykov ako aj vytvárajú priaznivé podmienky pre tranzit tovarov našich južných susedov a najmä Československa.

Śtětín vzdialenosť len 495 km od Prahy, má najkratšie cestné a vodné spojenie pre československý priemysel s jeho zámorskými odberateľmi.

Už roky na Štětinskom poloostrove Ewa vznášajú sa žeriavy a iné prekladkové zariadenia československého prístavného pobrežia. Už je tomu 15 rokov čo sem zavítali prvé remorkery s československým tovarom, pristali tuna prvé lode so švédskou rudou pre Československo, činiac Śtětín — prístavom dvoch bratských krajín.

Cez československý prístav v Śtětíne plynú remorkery s tovarmi pre československý priemysel. Odtiaľto plynú do sveta československé auta a iné vyhľadávané výrobky československého priemyslu.

Štětinské vojvodstvo — odohrávajúce dôležitú úlohu v našom morskom hospodárstve je východiskom do morí sveta — zahrňuje časť bývalého územia historického západného Pomoria. Táto od storočí slovanská krajina už za čias Mieszka bola súčasťou poľského štátu.

Už pred tisíc rokmi slovanské bojové lode chránili poľské obchodné cesty. Hrady a prístavy chránili bojovníkov Mieszka a Boleslava Chrabrého. Vládli kniežatá nastolení Boleslavom Krzywoustym. Tuna behom storočí vládli poľskí vladári Západného Pomoria, zahrňujúceho zeme položené na sever od Veľkopolška, od bahnitej Noteći po priesočné brehy Baltu. Upevňovali ekonomický a hospodársky význam Západného Pomoria a upevňovali hranice od Odry po Vislu.

Tuna konečne roku 1945 bojovali vojaci II. Armii Wojska Poľskiego, prinášajúci slobodu a osloboedenie po storočiach germanskej poroby.

Hospodársky život vojvodstva sústredzuje sa okolo Śtětína, veľkého strediska kľúčového priemyslu (hute železa, koksárne, továreň na výrobu motoriek „Junak“, lodenice, fosforové závody a iné) ako aj priemyslu textilného, odevného a potravínarského, papierne, pivovary, chladiarne a konzervárne rýb.

Južná časť vojvodstva je oblasťou výnosného pestovania zeleniny, pšenice a cukrovej repy a doliny Dolnej Odry — zeleninárstva a sadovníctva. Obrovské množstvo sena sú tu zbierané každoročne, sú dôležitou rezervou pre celoštátne chovateľské hospodárstvo. Nachádzajú sa tuna jedne z nemnohých v Poľsku, lúčne štátne majetky (PGR), vybavené modernými strojmi nielen košačkami ale aj strojmi pre sušenie a lisovanie do bálov, umožňujúce prevážanie do iných oblastí Poľska.

Na morskom pobreží a v Štětinskom zálive, rozvíja sa rybolov, ktorý má ctižiadostivé a reálne plány zvýšenia úlovkov — behom najbližších troch rokov — skoro dvojnásobne t.j. do 80 tisíc ton.

Pozdĺž pobrežia rozložili sa moderné rekreačné liečebne strediska ako Wolin, Międzyzdroje, Dźiwnów, Ustka a iné.

Avešak podstatný vplyv na rozvoj mesta má Odra a morský obchod. Štětinské ľodstvo obsluhuje trať baltskú, Severného mora, Stredozemného mora a v posledných rokoch africkú. Štětinský priemysel vo veľkej miere má morský charakter. Početné závody a továreň pracujú pre prístav a ľodstvo.

Cez štětinský prístav prevája sa ročne skoro 9 mln ton tovarov z prekladky exportu a importu. Z toho skoro štvrtina prípadá na československé tovary, činiac Śtětín najväčším československým prístavom, Odu spoločnou splavnou riekou a južné Baltické more spoločným morom Poľska a Československa.

Už roku 1965 prekladková schopnosť prístavu zvýši sa na 10 mln ton. Zvýši sa tiež produkcia štětinskéj lodenice a stavba planovaného kanálu Odra-Dunaj nienlen spojí moravsko-ostravsku uholnú pánev so sliezsko-dąbrowskou, ale ešte zvýši význam tohto hlavného prístavu na Odre.

Vody Štětinského zálivu tiahnuce sa na sever po priesočné brehy Baltu, sú vlastne jeho najjužnejším úsekom. Samotný záliv je rozľahlý ale pomere plynký. Preto, aby po ňom mohli plávať veľké plnomorské lode, bola vybudovaná medzi Śtětínom a jeho predpriestavištom — Świnoujsciem vodná cesta.

Význam vodnej cesty na vodách Roztoki Odriánskej a Štětinského zálivu ocenili už moreplavci, započínajúc jej stavbu pred 225 rokmi. Odvtedy každý rok a najmä po vojne — je stale prehľbovaná a poširovaná.

Tesne pri ústí vód z Roztoki do Štětinského zálivu nachádza sa malý umelý ostrov Chełminek o povrchu asi 8 ha, vznikol z piesku dobývaného z dna Roztoki pri prehľbovaní vodnej cesty. Súčasne počas jej prehľbovania a poširovania ľaží sa viac ako 1 mln ton piesku ročne.

Udržanie plavby na Odre vyžaduje občasného umelého zvýšenia hladiny v období sucha. Stav vód reguluju dva obrovské umelé jazera, akými sú priehrady v Turove a v Odmuchove. Môžu sústrediť 180 mln kubických metrov vody v období dažďových zrážok, vypúštaných v období nízkeho stavu vody na rieke.

Dnešná plavba na Odre v ničom nepripomína prvé povojnové roky. Lodenice a dielne ako aj prístavné bazény boli zastavé vrakmi remorkérov a bárok.

Prvý let po oslobodení bolo určené na odstránenie následkov vojny a zanedbaní, predchádzajúcich vojnovú povichricu, keď Nemci zaobchádzali s oblastou Odry ako s východnou provinciou z ktorej je treba čím viac vyťažiť pri minimálnych investičných nákladoch.

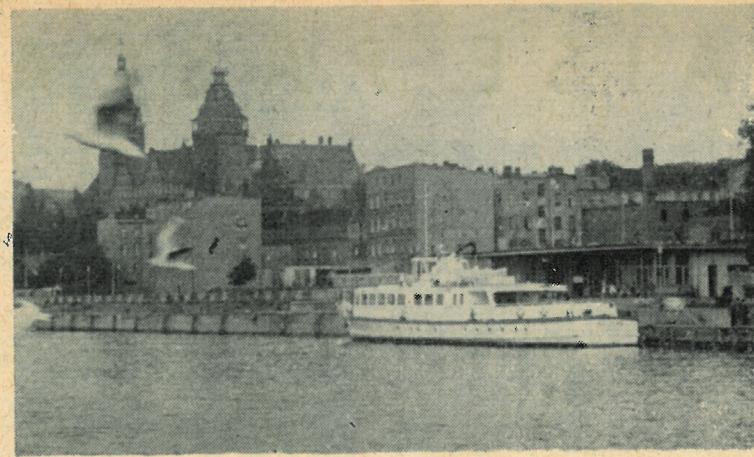
Po odstranení zničených celá námaha bola usmernená na udržanie v prevádzke zariadení potrebnych k stálej regulácii toku rieky, stavbu a konzerváciu stavidiel a vodných nádrží zabezpečujúcich riečnu plavbu. Napriek veľkému úsiliu, tieto práce nezajistujú plne využitie vodného tranzitu a s námahou cieľa neustále stúpajúcej prekladke tovarov. Oderská plavba pomaly nestačí na nároky kladené našim zahraničným obchodom.

Preto, aby plne využiť význam takej dôležitej a rušnej prepravnej cesty akou je Odra, za účelom najekonomickejšieho využitia jej splavnosti, už bežom súčasnej 5-ročnice započali sa práce spojené s podstatným rozšírením vodnej cesty.

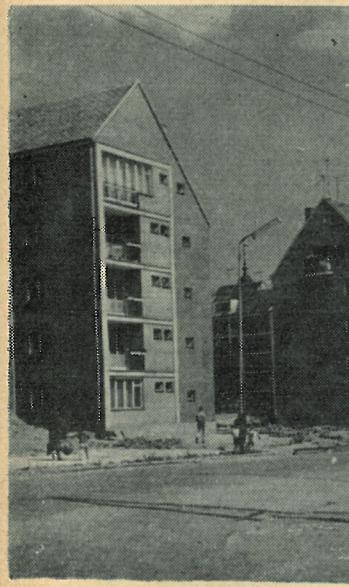
Buduje sa vodná nádrž v Gliwicach na Nyse Kłodzkiej, započala sa stavba druhej priehrady na hornej Odre pri Raciborze. Tieto nádrže po odvodzovaní do prevádzky zaistia dosťatočné množstvo vody umožňujúce celoročnú splavnosť.

Započala sa sériova stavba riečného parku — lodi dopravných a turistických. Vroclavská politechnika prevádzka skúšky nad výstavbou vodoletu, ktorý rýchlosťou asi 70 km na hodinu už budúci rok bude prevážať cestujúcich na linke Śtětín — Świnoujście, a v budúcnosti nové vodolety — obslužia dopravnú plavbu pozdĺž celej Odry. Dnešné remorkery budú nahradené motorovými loďami, ktoré miesto tiahnú vlečniaky na ľane budú ich tlačiť pred sebou, čo zvýši ich rýchlosť. Pribudnú nové motorové vlečniaky.

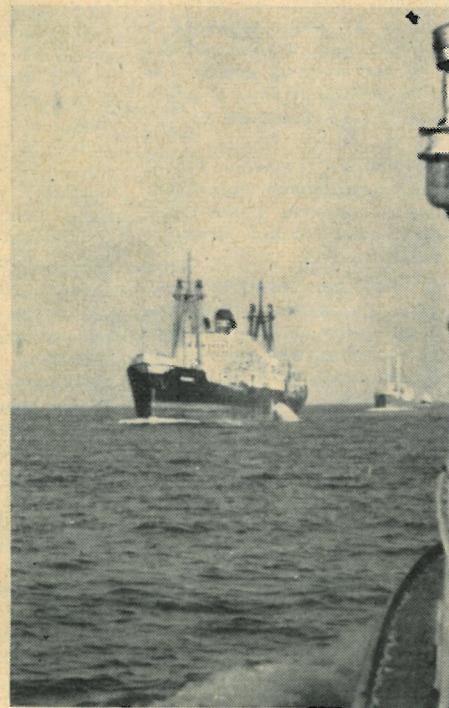
Veľké priemyselné podniky ako Kędzierzyn a iné — spotrebujúce obrovské množstvo uhlia, budú mať na Odre vlastné prístavy vybavené prekladkovými zariadeniami. Prefažené železničné traťe budú odbremenene a zastupené ekonomickejšou riečnou dopravou.

Rekreanti, ktorí sú na dovolenke nad malebným Stetinským zálivom majú dodatočnú atrakciu v podobe výletov loďami Stetinskej plavby.

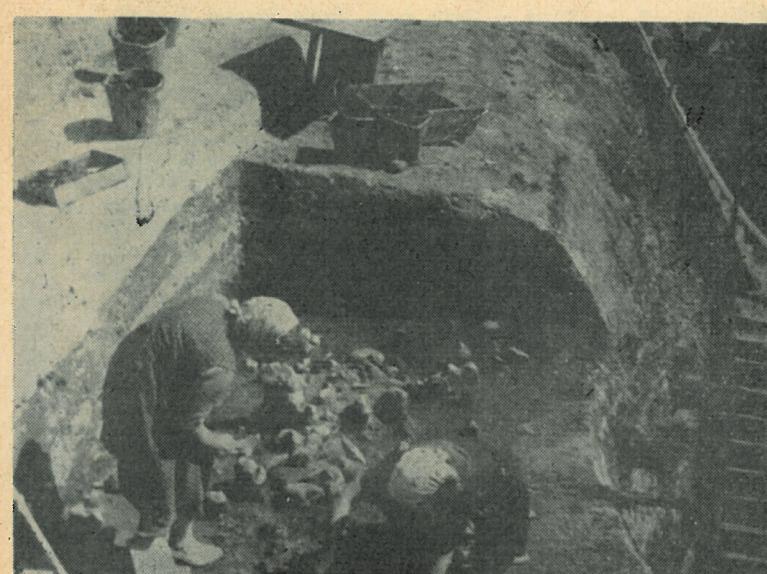
V Stetine stavebnictvo je v plnom prúde. Vznikajú nové sídliska, vrie znovuvýstavba starého mesta.

Do Stetinského prístavu každý deň prichádzajú lode s tovarom nielen pre Poľsko ale aj pre jeho južných susedov.

Vo východnej časti Placu Żołnierza v Stetíne, na ktorom pred sto rokmi stali mestské mury — týči sa Brama Piastów, pomenovaná tiež bránou Hořidu Pruskiego.

Na štetínskej zemi nachádza sa veľa dôkazov najdavnejších dejín Západného Pomoria. Už roky archeológovia odkopávajú tisíce predmetov z prastarých sídlisk a hradíšť. Na fotografii: vykopávkové práce na Wałach Chrobrego.

Stretnutie Európy so starým umením Nového sveta začalo sa, keď v rokoch 1519 až 1521 Fernando Cortéz po vylodení na mexickej pôde porazil posledného aztéckeho cisára Montezumu II., postara sa aj o vynikajúcu korisť. Poslal na niekoľkých lodích svojmu španielskemu kráľovi do Európy veľký náklad umeleckých predmetov väčšinou z drahocenných materiálov. Dve z troch lodí na ceste zajal francúzsky pirát Jean Florian, ktorý ich dopravil do Francúzska kde sa potom celý náklad postrácal. Vie sa len o Montezumovom veľkom pyramidom smaragde, ktorý použili ako ozdobu korunovačných klenotov francúzskych kráľov, ale aj ten sa neskôr za revolúcie stratil. Zvyšok nákladu, ktorý dosiel na miesto určenia, roztaival potom v Španielsku na zlato a striebro. Len malá časť sa použila ako dary pre rôzne osoby v Európe, ale ani tieto predmety sa nezachovali okrem niekoľkých výnimiek v Rakúsku a Taliansku.

Cortéz pri pristáti v Mexiku narazil na organizovaný, silný, vojenský indiánsky štát Aztékov, ktorí boli vtedy vládcami takmer na celom území dnešného Mexika. Ich ríša potom bola na dlhé roky zásluhou Cortézovej zprávy a podrobnejšieho opisu jedného z jeho vojakov v poviedomí Európanov ako hlavné organizované centrum predkolumbuskej Ameriky. Jej obyvatelia boli považovaní za autochtonov (pôvodných obyvateľov) v Mexiku. A predsa ich ríša mala len krátke trvanie. Azda najkratšie zo všetkých indiánskych štátov. Až roku 1430 zničili Aztékovia ríšu svojich súperov a tým získali prevahu aj nad ostatnými mexickými kmeňmi. Vtedy sa stalo metropolu ríše ich mesto Tenochtitlan, ktoré roku 1370 založili medzi lagúnou tam, kde vo vzdialosti niekoľkých kilometrov stojí dnes Mexiko-City. Centrum Tenochtitlana bola kamenná pyramída, ktorá vo výške 30 metrov niesla svätyňu, zasvätenú aztéckym bohom. Aztékovia sami sa nazývali podľa rodového hrdinu Mexika — odtiaľ neskôr názov krajiny. Španiel zničili mesto, zborili pyramídy, odvezli rituálne náradie a císařovo bohatstvo. Tak násilne prerušili dejiny poslednej veľkej indiánskej kultúry v Mexiku.

Roku 1524 sa vylodil iný Španiel, Pedro Alvarado, v Guatemale a vojensky si podmanil jej obyvateľov. Boli to Mayovia, príslušníci iného indiánskeho kmeňa ako Aztékovia. Najstaršie mesto Mayov, ktoré bolo strediskom kultu, správy a obchodu, sa volá Tikal a leží v Guatemale. Ale ich ríša bola oveľa väčšia a zahrnovala takmer celú Strednú Ameriku. V Yukata- ne vyvrátil kultúru Mayov v rokoch 1527 až 1546 Španiel Montejo. Dodnes však žijú zvyšky — asi dva milióny — pôvodného obyvateľstva, väčšinu v Guatemale. Kalendár, vyspelá číselná sústava, písma a umenie sú dôvodom, prečo Mayov nazývajú Gréckim Ameriky.

Konečne poslednou ríšou, ktorú európski dobyvatelia porazili a roku 1532 zborili do základov, bola ríša Inkov v Peru. Ich štát bol práve taký mladý, ako štát Aztékov. Až v rokoch 1430 a 1450 tento silný perúanský kmeň porazil starších susedov.

Peru je tak isto staré kultúrne územie. Už od 13. storočia pred našim letopočtom sa tu striedali, prekryvali a navzájom premáhali rôzne indiánske kultúry, z ktorých práve posledná je najvýraznejšia. Názov Inka sa používa na označenie celého tohto indiánskeho kmeňa. Bol to však len panovnícky titul,

meno monarchov a dynasti, ktorá vládla Kečuom. Svedectvom kultúry tejto ríše sú dosiaľ zachované masívne kamenné mestá, umiestňované v hornatom krajine na temene alebo pod samým vrcholom holých skál. Metropolou štátu bolo Cuzco, ktoré uniklo španielskemu zničeniu. Zachovalo sa až do roku 1950, keď ho takmer úplne zničilo zemetrasenie. Architektúra, rovnako masívna v perúanskych, mexických a stredoamerických mestách, nebola tváskaná obkladaná kamennými reliéfmi, ktoré sú u Mayov fantastické a prebohaté ako tropická vegetácia v okoli svätyní. Chrám slnka bol zdobený zlatom. Mesiac mal svätyňu obloženú striebrom. Královské múmie sedeli tu na zlatých trônoch. Vysoká kultúra neuchránila ich pred krištínikmi, ktorí sa sem najmä v 16. a 17. storočí plavili, aby preplnili európsky trh, no nie indiánskymi maskami, šperkami, reliéfmi, ale zlatom.

Predstavuje však — najmä vo svojich najvydarenejších ukážkach — súbor diel vysokej výtvarnej hodnoty.

Tieto kmeňi, neboli jedinými Indiánmi žijúcimi na americkom kontinente pred príchodom Európanov. Etnická mapa je taká bohatá, že dnes sa tu rozlišuje nie menej ako šesťdesať jazykov. Sú vzájomne tak zásadne odlišné, že môžu byť zaradené len do tisíc spoločných skupín na základe aspoň akýchsi príbuzných znakov. Hovorí o indiánskej reči — to je asi toľko, akoby sa niekto chcel naučiť európsky...

Okrem kmeňov v oblasti od Mexika až k Peru žilo pred Kolumbusovým príchodom v Severnej Amerike veľké množstvo Indiánov, ktorých spoločenská štruktúra nedospela k vytvoreniu štátu. Nepoznali písma ani kalendár, ich pamiatky je preto ľahko datovať. Boli to polovníci, pastieri, rolníci — podľa pomenok, v ktorých žili v tejto ohromnej krajine s rozptíptom

U predkolumbijských Indiánov je však potrebné rozlišovať kultúru od civilizácie. Druhá je totiž v protiklade k výške prvej. Tí, ktorí nepoznali koleso, a preto nepoužívali vozy, ktorí civilizačne neprekročili hranice neskôr doby kamennej, mali vyspelé písma a vysoké umenie. Veľké pyramídové kamenné stavby už veľa ráz spôsobili, že indiánska kultúra v týchto oblastiach bola považovaná za odvodeninu zo starého Egypta.

Najznámejšou a vari najpútavnejšou kapitolou sú hlinené plastiky Indiánov a keramika vôbec. Najbizarnejšie tvary keramických nádob, často zoomorfne a antropomorfne, a ich luxusné pomaľovanie klasickou technikou fresky robí z týchto kultových predmetov prvoradé umelecké pamiatky. Drobna terakotová plastika nie je modelovaná, ale je zostavovaná celkom elementárnom metódou, z malých valčekov spôsobom, akým robia malé deti svoje výtvory z detskej plasteliny.

od ľadovcových oblastí až na hranice trópov. Miesto kameňa opracovávali viac a lepšie drevo a miesto monumentálnej architektúry stavalí pred svoje chatrče totemy. Tento romantický symbol hier európskych chlapcov bol vecou nesmierne vážou a dôležitou. Bolo to spredmetnenie spolupatričnosti rodiny alebo rodu a totiem mal chrániť, pomáhať i trestať. Každý totem mal svoju vlastnú legendu, pomocou ktorej sa stávali jeho znaky a symboly zrozumiteľnými. Pretože sa však slovný sprievod zachoval iba tradičiou, ústnym podaním nezachovalo sa do dnešnej čias z tejto bohatej mytológii takmer nič. Umelecké pamiatky, fantastické masky, kresby na kožiach a stanoch, ojedinelé maľby na priečeliach chát, tanecné pokrývky a totemy sú teda jediným svedectvom minulosti života indiánskych kmeňov.

(Výňatok z článku Z. Volavkovej-Skořepovej — Príroda a spoločnosť č. 15/62).

Vrtuľník, ktorý už dlhšiu chvíľu krúži nad lodou, berie ju a odváža do nemocnice. Avšak na lekársku pomoc je už neskoro. O hodinu neskôr zachránení rodiačia, nachádzajú Normu na druhý deň v bostonskej nemocnici — ale Norma už je mŕtva.

Záchranná akcia trvá bez prestania do 7 hod. ráno. Boli zachránení všetci cestujúci a celá posádka. Posledný opúšťa Andreu Doriu jej kapitán a 11 členov posádky. Nad opustenou lodou bez prestania krúžia vrtuľníky a lietadlá, z ktorých reportéri filmujú priebeh záchrany a neskôr agóniu lode. O 9 hod. ráno — táto nádherná a moderná transatlantická loď prevracia sa a ponára do 70 metrovej morskej hĺbky. Ešte chvíľa a na hladkom povrchu oceánu nič nepoukazuje na tragédiu.

Zatiaľ zachránení a dopravení do New Yorku cestujúci, hľadajú sa navzájom, hľadajú svojich najbližších, neustále snažia sa ustáliť, kto zahynul, kde sú umiestení ranení. Najrôznejší reportéri prevádzajú interview so záchrannými, filmuju lode vezúce do prístavu cestujúcich Andrei Dorii.

Medzi rádiovými novinármi vyznamenáva sa rozhlasový zpravodaj Edward Morgan, ktorý s boleslou v srdeci, mlčky koná si svoje povinnosti, neprejavujúc svoje vlastné utrpenie. A práve pred chvíľou dozvedel sa, že jeho dcérka Linda, ktorá cestovala spolu s matkou na Andrei Doriu — zahynula. Linda spolu s matkou cestovala v jednej kabine nachádzajúcej sa v predu lode. Do tej kabiny narazil predok Stockholmu, úplne ju drviač. Matku v bezvedomí našli medzi troskami kabiny a ranenú odvezli do nemocnice, ale dievčačko nenašli. Predpokladalo sa, že vypadla do mora.

Morgan — bez prestania dáva hlásenia o záchrannej akcii, robí interview s posádkou a záchrannými cestujúcimi. Celý čas nič nehovorí o svojej súkromnej tragédii. V jednom z posledných interview, ktoré prevádzal, Morgan sa dozvedel od člena posádky Stockholmu o zázrakom záchrannom dievčatku, ktoré našli v stroškotanom prede Stockholmu a neskôr previezli do nemocnice. Keď sa Morgan dozvedel o tejto udalosti, vidiac v tomto zaujímavý námet, uteká do nemocnice, aby daf ešte jednú rádiovú zprávu a... nachádza tam svojú dcérku Lindu. Ukázalo sa, že dievčačko vo chvíli zrážky a neskôr odtrhnutia sa obidvoch lodí, nachádzalo sa medzi troskami rozbitého predu Stockholmu, zatiaľ ranená matka zostala v poškodenej kabine Andrei Dorii. Týmto spôsobom boli rozdelené a obidve ranené nič o sebe nevedeli.

V záchrannej akcii najväčší počet — 760 cestujúcich zobraza na palubu „Ille de France“, 572 stroškotancov previezol do newyorského prístavu „Stockholm“. Ostatní boli zachránení innými lodami.

Celý svet čakal odpoveď na otázku kto bol vinovný? Taliansi a Švédi, pred Medzinárodným tribunálom kde viac ako pol roka trvalo vyšetrovanie — vzájomne sa obviňovali, domáhajúc sa náhrady škôd. Majitelia Andrei Dorii obviňovali posádku Stockholmu, že ich loď napriek hmlie plávala plnou rýchlosťou a nedávala hmlové signály, nepridržiavali sa patričného kurzu, ktorý sú povinné dodržiavať lode plávajúce z newyorského prístavu. Švédi obžalovali Andreu Doriu, že loď vykonala svoj manéver nazhodný s medzinárodnými predpismi — otáčajúc sa doprava na miesto dočasu. Hovorili, že ak by nebolo toho manévr, vôbec by nedošlo k zrážke.

Kedže vzájomné obžalovávanie neprestávalo preťahujúc dráhy proces, po vypočutí stovák osôb — obidve strany, Taliansi a Švédi rozhodli sa stiahnuť obžalobu a to tým spôsobom „že žiadna stránka nenesie vinu“.

Podnám spoločnostiam záležalo teraz už len na tom, aby vzájomne neškodiť ďalšej dopravnej plavbe, ktorá následkom konkurencie leteckva aj bez toho má veľké fažnosti. Ponechali hľadania vinníkov a obidve strany spoločne uhradili odškodné. Nikto však už nenavráti život 49 osobám z Andrei Dorii a 5 zo Stockholmu, ktoré zahynuli v katastrofe lodi z ktorých žiadna nebola bez viny. Na dne oceánu leží vrak Andrei Dorii — transatlantiku, ktorý sa potopil napriek najmodernejším strojom a radaru. Porastá planktonom a stáva sa miestom zoskupovania rýb a rozličných iných živočíchov žijúcich v týchto hlbkách.

I.K. — Jablonka — zapytuje, gdzie ma wnieść skargę na odmowną decyzję ZUS w sprawie przyznania renty.

Zgodnie z punktem 3 załączonej decyzji ZUS skarga na tę decyzję winna być skierowana w ciągu 2-ch miesięcy od dnia jej doręczenia do Okręgowego Sądu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych — Biuro Rent Zagranicznych — Warszawa, ul. Szopena 1.

Do skargi należy dołączyć dowody, stwierdzające zatrudnienie w Zakładzie Mleczarskim w latach 1949-1952.

Zwracam przy tym jednak uwagę, że do okresu 5-letniego zatrudnienia w ostatnich 10-ciu latach przed wniesieniem wniosku — Sąd Ubezpieczeń Społecznych będzie mógł zaliczyć jedynie okres od dnia 17.II.1950 r., bowiem wniosek o rentę inwalidzką, jak wynika z załączonej decyzji ZUS, wnioślik Obywatele w dniu 17.II.1960 r. Ponieważ za lata 1952-1960 zaliczył ZUS Obywatele 52 miesiące i 17 dni zatrudnienia — przeto okres ten powinien wystarczyć do przyznania renty.

mgr W. FERFET

Rozhodnutím Svetovej rady mieru si celé kultúrne ľudstvo tohto roku priopomína život a dielo geniálneho francúzskeho bádateľa B. Pascala, ktorý i keď zomrel v mladom veku ako 39-ročný, neobyčajne prispel k obohateniu svetovej vedy.

B. Pascal sa narodil 19. júna 1623 v Clermonte. Od detstva vynikal mimořiadnym matematickým nadaním. Domáce prostredie ešte napomáhalo rozvíjať jeho prírodený talent. Pascalov otec bol jeden z organizátorov Parížského vedeckého krúžku, z ktorého sa neskôr vyuvinula Francúzska akadémia vied. V otcovom dome sa schádzali — poprední učenci, medzi nimi aj Mersenn, ktorý mal dôležitú úlohu vo vedeckom živote tých čias.

Pascal už ako 12-ročný ovládal Euklidovu geometriu. V 16 rokoch napísal pojednanie o kužeľosečkách, kde dokázal vetau, podľa ktorej protiahlié strany šestuholníka, kužeľosečke vpisaného, sa pretínajú v troch bodoch težje priamky (Pascalova priamka). V korespondencii so slávnym francúzskym matematikom P. Fermatom a v „Pojednaní o aritmetickom trojuholníku“ vyslovil niekoľko základných téz teórie pravdepodobnosti a kombinatoriky. Jemu patria aj priekopnické práce z teórie čísel. Zistil deliteľnosť čísel. V aritmetike je známy tzv. Pascalov trojuholník. Priebežil myšlienky talianskeho matematika Cavaliera a tak sa stal predchodom práce Leibnizových z diferenciálneho a integralného počtu. Keď mal 19 rokov, vynášiel a skonštruoval počítaci stroj pre tri základné matematické úkony. V mladosti sa zoznámil aj s dielami Galileiho.

Roku 1647 začal Pascal svoju bádatelskú činnosť vo fyzike. Keď sa prostredníctvom Mersenna dozvedel o Torricelliho pokuse, sám ho zapokoval s ortufou, vodou a červeným vínom.

V čom spočíva Torricelliho pokus? Naplňme ortufou hrubostennú trubicu asi 1 m dĺžu a na jednom konci zatvorenú. Druhý koniec uzavrieme prstom, trubicu obráťme a vnoríme zvisle do nádoby s ortufou. Ak odstráime prst, vytiečie niečo ortuti do nádoby, ale v trubici zostane stĺpec ortuti v určitej výške. Keď trubicu pomaly naklánime, rozdiel výšok hladin ortuti v trubici a v nádobe je stále rovnaký, kým trubicu nenakloníme tak, aby bola celá vyplnená ortufou. Vysvetlenie javu spočíva v tom, že stĺpec ortuti v trubici udržuje v rovnávacej tlak vzdachu pôsobiaci na hladinu ortuti v nádobe, ktorá

je rovnako veľký ako hydrostatický tlak ortufového stĺpca.

Pravda, takéto vysvetlenie Torricelliho pokusu v čase, keď žil Pascal, nebolo známe. Vtedy ešte panovala nesprávna hypotéza „strach z prázdnoty“. I sám Pascal si spočiatku jav vysvetloval z toho hľadiska. „Strach z prázdnoty“ nedovolí, aby všetka ortufa z trubice vytiekla. No keď sa zoznámil s Torricelliho prácou, v ktorej sa tvrdilo, že jestuje atmosferický tlak, ktorý udržuje stĺpec ortuti v trubici, priklonil sa k tomuto názoru a začal vytvárať hľadajúce presvedčivé pokusy na dokázanie Torricelliho objavu, že je to skutočne väčšia vzdchu, ktorá udržuje ortufový stĺpec v rovnávacej. Za tým cielom zhotovil dômyselné dve sklenené trubice tak, že sa pomocou jednej mohol vyčerpáť vzduch nad hladinou ortuti v druhej trubici.

V prvej polohe trubicu naplnil ortufou (otvor na kolene bol uzavretý). Prevrátil trubicu a horným otvorm posníril do ortuti v nádobe. V spodnom ramene hladina ortuti sa ustálila vo výške ani 76 cm. Prítom v hornej trubici ostala ortufa v kolene. Zrejme nad ortufou v obidvoch trubiciach bolo vákuum. Pretože atmosferický tlak nepôsobí na hladinu ortuti v ohnutej časti trubice, ortufa v hornom ramene nevystúpila. Keď uvoľnil otvor na kolene, tlak vzdachu pôsobil na ortufu v spodnom ramene aj zdola aj zhora a teda ortuf svojou vähou z toho ramena vytiekla. V hornom ramene pôsobi tlak vzdachu len z jednej strany, a preto ortuf v tomto ramene vystúpila do výšky asi 76 cm.

Okrem toho pokusu previedol Pascal aj mnohé iné v rozličných obmenách. Nimi dokazoval existenciu tlaku vzdachu a závislosť výšky stĺpca ortuti v trubici od tlaku vzdachu.

Pascal tiež overil správnosť Torricelliho myšlienky, že výška ortufového stĺpca závisí od výšky miesta, na ktorom sa pokus prevádzka. Pretože v okolí Paríža vyšší vrch nebol, požiadal svojho švagra Périera, ktorý býval v Clermonte, aby zmeral tlak vzdachu na vrchole hory Puy de Dôme a na jej úpäti v Clermonte (Výškový rozdiel asi 1000 m). Pascal písal o tom Périerovi medzi iným toto: „Ak by výška ortuti na vrchole hory bola menšia než na jej úpäti, z toho by vyplývalo, že jediná príčina javu je väčšia vzdchu a nie povestný „Horror vacui“ (strach z prázdnoty). Naozaj je jasné, že vzdach musí byť hustejší na úpäti hory než na

jej vrchole, zatiaľ čo nemá zmyslu predpokladať, že vzdach má väčší strach z prázdnoty dolu ako hore.“

Périer meranie dôkladne vykonal 19. septembra 1648. Vzal dva rovnaké barometre. Ortuf v nich bola v jednej výške. Jeden z nich nechal na úpäti hory a s druhým vystúpil na vrchol. Tu skutočne spozoroval, že výška ortufového stĺpca poklesla asi o 8 cm. Pri zostupe z vrchu ortuf v trubici barometra stúpal, až na úpäti hory bola znova v pôvodnej výške. Výsledok pokusu skvelo potvrdil Pascalove predpoklady. Pascal uverejnil o tom zprávu v roku 1648 v stati „Vysvetlenie pokusu o rovnováhu kvapalin“. Sám osobne vykonal podobné pokusy na veži sv. Jakuba, pričom tiež zistil zmumu výšky ortufového stĺpca. Takto Pascal vyvrátil hypotézu „strach z vaku“, ktorá sa udržiavala vyše 2.000 rokov.

Pascal si tiež všimol, že zmena výšky ortufového stĺpca, ukazujúca zmumu atmosferického tlaku závisí od vlnkosti a teploty vzdachu a preto môže slúžiť na predpoved počasia.

Všetky svoje výskumy, týkajúce sa atmosferického tlaku, opísal roku 1653 v práci „Pojednanie o tlaku vzdachu“, ktorá bola uverejnená až roku 1663.

Klasické sú aj Pascalove práce z hydrostaticky. V „Pojednaní o rovnováhe kvapalin“ formuluje základný zákon hydrostaticky, pomenovaný na jeho počesť Pascalov zákon. Podľa neho tlak, pôsobiaci na povrch kvapaliny, šíri sa v nej rovnako vo všetkých smeroch. Ďalej tu vyčíslil veľkosť hydrostatického tlaku a opísal hydrostatický paradox, zákon spojených nádob a princip hydrostatického lisu, ktorý má obrovský význam v technike. Pomocou neho možno s pomerne malými silami prekonávať veľké odpory (dvihav brez, pôsobí tlakom).

Vo filozofických názoroch Pascal váhal medzi racionalizmom, uznavajúcim len to, čo poznáme rozumom, a skepticizmom, ktorý ho viedol k uznaniu viery nad rozumom. Slabosť a nedokonalosť rozumu však nie je absolútnej. Človek nepoznáva všetko úplne, avšak, nie je ponechaný na absolútnej neznalosti. Na tomto základe Pascal rozpracovala deduktívnu metódu dôkazu. V diele „O duchu geometrie“ skúma význam definície a axiomu pri dôkazoch. Ciel jeho viedovania ľudstva vidí v pokroku vedy. Tažisko Pascalovej práce a hlavný význam pre ďalší pokrok vedy bol však jeho prínos v oblasti fyziky, matematiky a iných vied.

O CHVÍLE ZAZNIE HORALSKÁ HUDBA. HORALSKY SÚBOR „PORONIN“ TANCI A SPIEVA TENTOKRÁT V JABLONKE.

ODPOWIEDZI REDAKCJI

W.H. — Nowy Targ — Najwyższe pobory miałem w latach 1957 — 1959. Czy mogę obecnie obliczyć od ich wysokość emeryturę?

Jeżeli do tej pory nie była przyznana renta, można do ustalenia podstawy wymiaru renty podać zarobki z lat 1957 — 1959. Przepisy, ustalające sposób obliczania wysokości renty (Dz. U. Nr 23 z 1958 r.) mówią, że za podstawę wymiaru renty przyjmuje się zarobki z ostatnich 12-tu miesięcy zatrudnienia lub zarobki z dozwolnie wybranych, kolejnych dwóch lat w ciągu ostatnich lat 10-ciu. Jeśli jednak przed rokiem 1957 była już przyznana renta, ponowne jej przeliczenie mogłoby nastąpić jedynie w przypadku przeprowadzenia przynajmniej 30-tu miesięcy po przyznaniu renty. Wówczas za podstawę wymiaru przyjmuje się zarobki z tych 30-tu miesięcy.

J.B. — Orawa — Gdzie mam złożyć wniosek o rentę i czy komisja lekarska będzie mogła przybyć do tego domu, w którym chwilowo przebywam, celem orzeczenia stanu inwalidzta?

Zasada jest taka, że wnioski o przyznanie renty powinny być składane w Oddziale ZUS na terenie stałego miejsca zamieszkania. W przypadku, gdy zainteresowany przebywa na kuracji poza miejscem stałego zamieszkania, Oddział ZUS przesyła jego wniosek do Oddziału ZUS z terenu czasowego pobytu pacjenta, z wnioskiem o przeprowadzenie badań lekarskich, skompletowanie akt itp.

NIE WIECIE JAK PORADZIĆ SOBIE W ROZNYCH KŁOPOTACH I NIEPOKOJĄCYCH WAS SPRAWACH? PISZCIE DO NAS NA ADRES: REDAKCJA „ZIVOT“ — WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE NR 37, I p. ODPOWIADAMY NA PYTANIA W NUMERZE I LISTOWIE.

TETA DORA

ZNAČKA: JANA Mám 17 rokov a vý iste viete, že mladé dievča v tomto veku môže mať rôzne problémy. Ide o to, že pred niekoľkými mesiacmi som sa spriatila s chlapcom o tri roky starším. Chodili sme spolu na prechádzky, do kina, najprv v kolektíve, pozdejšie sami. Výborne sme si rozumeli, vždy sme si mali o čom hovoriť, záujmy i názory sme mali spoločné. Nás vzťah bol veľmi krásny, čistý a úprimný. Povedal mi, že ma má rád a ja som si myslala, že som to najštastnejšie dievča na svete.

Jedného dňa môj chlapec vyhlásil, že takto chodíme spolu už dosť dlho, že jemu platonická láska nastačí, a keď som sa vzpierať akejkolvek zmene nášho vzťahu, povedal, že mám stredoveké názory, a ak vraj nechcem stratíť jeho lásku, musím ich rozhodne zmeniť.

Och, prečo to len povedal! Všetko pekné, milé medzi nami sa akosi strati. Neviem, či som ešte príliš mladá, ale poviem vám úprimne, že už aj pomyslenie na takýto vzťah je mi protivné.

No svojho chlapca mám rada a nechcem stratíť jeho priateľstvo a lásku. Povedzte, čo robí?

Milá Jana!

Teší nás dôvera, s ktorou si sa na nás obrátila v tejto väčnej veci. Lebo takýto krok v živote dievča je veľmi väčna vec, aj keď sa, žiaľ, dosť často zláhuje.

Predovšetkým ti chceš povedať, že tvoj názor vôbec nie je stredoveký, ba dokonca, že nejde len o názor. Je to zdravý inštinkt mladého, nezrôleho človeka a žiadne mladé dievča, ktoré cíti tak ako ty, by nemalo takýto prosbám, alebo nazvime to presnejšie: takému „vydieranju“, ktoré spekuluje s citmi dievča, podlahnúť. Pravda, nechceme tým povedať, že tvoj chlapec je zlý. Iste sa má rád a jeho túžba je prirodzená. Je len otázne, či nie je tiež predčasné. A žiaľ, čo je najhoršie, tvoj priateľ pri nej zabúda, že aby sa takáto zmena vzťahu stala pre obidvoch skutočným šťastím, musia byť pre to podmienky a okrem toho musia sa vaše predstavy o láske bezpodmienené kryť. Ty sama ešte nepocituj po-trebu sexuálneho života, a je to celkom po-chopiteľné, keď si ešte veľmi mladá. Všetko, čo človek robí proti svojmu prirodzenemu vývoju je nesprávne a neprospevia jeho zdru-viu. No nejde iba o zdravie. Ide predovšetkým o veľke ochudobnenie toho najkrajšieho v živote človeka – tvojho citového života. Počutovanie hodin sú ti mladí ľudia, ktorí kvôli predčasnému sexuálnemu vzťahu nemajú možnosť prežiť všetko to krásne, nežne a krehké, čo vzniká medzi dvomi začúbenými ľuďmi v mladých rokoch, v predmanželskom živote. Máme za to, že ak by si sa teraz podvolila žiadost svojho chlapca, a to už zo súčitu, alebo zo strachu, že o svoju lásku pri-deš, stala by sa ona pre teba iba utrpením, všetko krásne by z nej vymizlo a zostali by iba výčitky, obavy, strach a trvalý pocit nespokojnosti.

Dievča, ktoré sa k tomuto kroku odhodlá, musí byť rozumové, duševne, citove a fyzicky pripravené na túto zmenu. Musí si byť isté nielen hľbkou svojho citu, ale i hľbkou citu svojho partnera. Musí mať istotu, že človek, ktorému venuje svoju dôveru, je jej hodný, je väzny a zodpovedný a najmä, že je to človek, s ktorým dokáže prežiť svoj celý ďalší život.

Casto sa stáva, že ľahkomyselní mladí ľudia, ktorí sa spolu dôverne stýkali, sú odrazu okolnostami postavení pred otázkou trvalého spo-lužitia a iba vtedy si uvedomia, že na takéto niečo nielenž nepomyseli, ale že dokonca predstava podobného zväzku je pre jedného, či pre druhého priam nemožná. Potom sa stáva, že s následkami zostáva žena samotná, opustená a pritom na jej pleciach často ešte slabých, ostáva celoživotná zodpovednosť za život ďalšieho človeka.

Preto ty, milá Jana, zostaň takou, akou si! O svoju lásku sa neboj! Ak ta tvoj chlapec úprimne říbi, dokáže byť trpežlivý. Bude sa snažiť pochopiť ta a takéto dôkazy lásky od teba nežiadat.

„ZIVOT“ — czasopismo społeczno - kulturalne

Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego. Re-daktor Naczelny — Adam Chalupec, z-ca red. nacz. — Marian Kaśkiewicz, redaktor graficzny — Danuta Kuraho, redaktor techniczny — Jerzy Nocuń. Reda-guje Kolegium. Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków Re-dakcja nie zwraca.

Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA“ RSW „PRASA“ Warszawa ul. Wiejska 12 tel. 824-11. Adres Redakcji: Warszawa Aleje Jerozolimskie 37 I p. tel. 21-15-41. Zamówienia i przedpłaty na prenumera-te przyjmują do dnia 15 grudnia br. — urzędy pocztowe, listonosze i placówki „Ruchu“. Można również zaprenumerować pismo dokonując wpłaty na konto PKO nr 1-6-100020 CKPiW „Ruch“ Warszawa ul. Srebrna 12. Ceny prenumeraty: roczna zł 12.—. Prenumerata za granicą jest o 40% droższa. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuję Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch“ Warszawa ul. Wilcza 46 nr konta PKO 1-6-100024, nr tel. 849-58. Egzemplarze zdecentralizowane można nabywać w CKP i W „Ruch“ Warszawa ul. Srebrna 12. Oddano do składania 20.VIII.62 r. Podpisano do druku 6.X.62 r.

Druk. Zakłady Graficzne RSW „Prasa“ Warszawa, Smolna 12. zam. 11508.

SZTUCZNE NAWOZY

W poprzednim artykule przypomniemy duże znaczenie nawozów naturalnych dla każdego gospodarza. Nasuwa się więc pytanie — dlaczego trzeba jeszcze używać nawozów sztucznych, jeżeli np. starannie przechowywany obrońnik zwraca ziemi w większej części wszystkie pokarmy, które zostały z niej wyciągnięte przez rośliny. Powiedzieliśmy w większej części — znaczy to jednak, że nie wszystkie pokarmy wracają do ziemi i ubytki te, które nie powracają, z postępem lat zwiększą się. Przychodzi czas, kiedy gospodarz musi obejść się jeszcze innymi nawozami, w których w większej koncentracji zawarte są niezbędne pierwiastki. Ubytki azotu można jeszcze ziemi zwrócić uprawą roślin motylkowych, przenczaczonych albo na pasze, albo na zielony nawóz. Najczęściej jednak przy nawożeniu obronnika roślinom zaczyna brakować kwasy fosforowego. Rzadziej brakuje im potasu, który gromadzi się przede wszystkim w słomie, idącej na ściółkę i karmę zwierząt. Potas dostaje się więc do obronnika w większej ilości niż kwasy fosforowy. Następnie pokarmem, którego ziemi często brak — jest wapno. Wapno brakuje przede wszystkim z tego powodu, że wypłykuje je z ziemi woda deszczowa. Wapno jest potrzebne nie tylko roślinom, jak samej ziemi, gdyż powoduje ono szybszy rozkład nawozu i nie dopuszcza do zakwaszenia się gleby, które jest dla roślin szkodliwe. Jeżeli ziemia jest zakwaszona, to dodanie wapna odzwasza ją. Najwyraźniejszą oznaką, czy w glebie jest dużo wapna, jest urodzaj koniczyny. Jeżeli koniczyna jest dobra i gleba jest wapno bogata. Nawozy sztuczne mają jeszcze to duże znaczenie, że pierwiastki w nich zawarte są w wysokiej koncentracji.

Dziś postaramy się zapoznać z roczajami nawozów azotowych, w następny raz artykule z nawozami fosforowymi, potasowymi i wapniowymi.

Na wstępie należy zaznaczyć, że nie podajemy tutaj dawek poszczególnych nawozów ze względu na to, że muszą one być odpowiednio dobrane według indywidualnych potrzeb roślin, według odczynu gleby i zawartości wapnia w glebie. Do celu tego służą odpowiednio zestawione tablice z których wyliczyć można ilość potrzebnych nawozów do poszczególnych roślin.

Nawozy azotowe z zawartością azotu od 15 — 45% w odróżnieniu od nawozów naturalnych z zawartością tylko 0,5% azotu.

OWCE GÓRSKIE

Na świecie istnieje kilkadziesiąt ras owiec górskich. Wspólną ich cechą jest ogromna odporność na ostre warunki klimatyczne. Oznaczają się niedużą wagą, mocną, średnio grubą kośćcią oraz dużą i na ogół dobrze rozwiniętą klatką piersiową przy stałej rozwiniętej zadzie. Owce należące do ras górskich na ogół późno dojrzewają, gdyż wskutek małej ilości pożywienia organizm ich wolno się rozwija.

Polska owca górska, czyli cakiel, należy do ras wszechstronnej użytkowych. Chowana jest jednak przede wszystkim na mleko i wełnę. Owce te nie stanowią obecnie jednolitego materiału. Można wśród nich wyrobić sztuki bardziej prymitywne oraz już uszlachetnione.

Prymitywny cakiel odznacza się niską wagą żywą, wynoszącą u maciorek około 30 kg. Jest to zwierzę małe, bardzo ruchliwe, o płaskim ożebrowaniu, długiej klatce piersiowej, dużym rozebranym brzuchem oraz ścisłym zadzie. Nogi są suche, tylnie zwykle ikso-wate. Wysokość w zadzie jest zazwyczaj większa niż w kłębie. Tryki są zawsze różne, maciorki trafiają się zarówno jak i bezrożne. Ciemne plamy na pysku i nogach są u białych sztuk dość częste. „Okaistym“ nazywa się owce o ciemnych plamach wokół oczu, „murdzate“ zaś o drobnich, brązowych plamach na pysku.

Wełna cakiel składa się z długiego, grubego włosia okrywowego i cienkiego, krótkiego włosia puchowego. U niektórych prymitywnych cakli wełna dzieli się na kosmyki zwisające w falistych, korkociągowatych lokach. Mała wydaj-

Saletra chilijska — jest azotanem sodu a nazwa jej pochodzi od kraju Chile, skąd ją przywożono. Dziś saletry produkują, łatwo rozpuszczalna, ulegająca wypukiwaniu w głąb gleby. Należy o tym pamiętać przy wyborze czasu na wożenie. Saletra chilijska najlepiej stosować w czasie wegetacji, według rodu, żarówka i rodzaju rośliny nie tylko w jednej dawce (np. przy zbożach), ale i w dwóch i trzech dawkach (przy buraku cukrowym). Saletra chilijska, przy powtarzającym się wprowadzaniu do gleby, powoduje niszczanie jej struktury.

ROLNIK

R. Jest niewiele roślin, które nie są wrażliwe na stosowanie saletry chilijskiej (oprócz buraka cukrowego, jęczmienia i rzepaku), i dlatego używamy ją tylko na ziemiach lekkich w bardziej suchym klimacie.

Saletra wapniowa — jest bardzo hygrokopijna, to znaczy że przyjmuje z powietrza wilgoć i z tego powodu bardzo łatwo topnieje. Należy ją dla tego przechowywać w specjalnych torbach. Jest łatwo rozpuszczalna w wodzie. Stosujemy ją podobnie jak saletre chilijską, tzn. na liscie w kilku dawkach. W odróżnieniu od saletry chilijskiej, saletra wapniowa posiada więcej dobrych właściwości. Przede wszystkim nie pogarsza struktury gleby. Jest więc nawozem odpowiednim dla gleb kwaśnych, ilastycznych. Przy stosowaniu należy uważać na rośliny lubiące wapień (jak np. ziemniaki, chmiel, tytoniu, winorośla itp.) w których zwiększa plony a zwiększenie kwasy.

Saletra amonowa — (azotan amonu) jest bardzo hygrokopijna, to znaczy że przyjmuje z powietrza wilgoć i z tego powodu bardzo łatwo topnieje. Należy ją dla tego przechowywać w specjalnych torbach. Jest łatwo rozpuszczalna w wodzie. Stosujemy ją podobnie jak saletre chilijską, tzn. na liscie w kilku dawkach. W odróżnieniu od saletry chilijskiej, saletra amonowa posiada więcej dobrzych właściwości. Przede wszystkim nie pogarsza struktury gleby. Jest więc nawozem odpowiednim dla gleb kwaśnych, ilastycznych. Przy stosowaniu należy uważać na rośliny lubiące wapień (jak np. ziemniaki, chmiel, tytoniu, winorośla itp.) w których zwiększa plony a zwiększenie kwasy.

MILADA SZWEDO

kiel siedmiogrodzki, zwany rumunem, budzi uznanie, o tyle od owcy fryzjerskiej widać ucieczkę, całkowicie zrozumiałą, gdyż owca ta nie ma instynktu stadnego i nie nadaje się do chowu stadnego. Owce te zdają egzamin w okolicach podgórzelskich, gdzie przez cały rok przebywały w gospodarstwach i nie były wypędzane na hale, na których nie wypędziano przez 5 miesięcy pod górnym niebem.

W 1935 r. sprawdzono cakla siedmiogrodzkiego, który ma coprawdę większą wagę żywą, lepszą wełnę — lecz przedstawia ten sam typ zwierzęcia, co nasz cakiel. Sprawdzony cakiel poprawił figurę, uczynął ją bardziej głęboką i szeroką oraz poprawił wełnę i powiększył wydajność strzyżną naszej owcy górskiej.

Cakla siedmiogrodzkiego można łatwo odróżnić po cechach zewnętrznych od naszego prymitywnego cakla. Wełna układa się na nim strzechowato. Nie sfałowany zewnętrzny włos zachodzi jeden na drugi. Tułów jest głęboki, długi i szeroki, o dobrze rozwiniętym zadzie i klatce piersiowej. Ogon długi, sięgający ponizej stawu skokowego, dobrze obrośnięty wełną. Spód ogona jest u nasady szeroki, przestrzeń nie porośnięta wełną ma trójkątny kształt.

W wyniku przeprowadzonych krzyżówek, owce objęte nazwą cakiel różnią się obecnie między sobą. Celem wprowadzenia podziału przyjęto oznaczać poszczególne typy skrótem:

„C“ — cakiel prymitywny
„CS“ — cakiel siedmiogrodzki
„CF“ — krzyżówka cakla z fryzem
„CFS“ — krzyżówka cakla z fryzem i caklem siedmiogrodzkim.

dr H. MĄCZKA

WETERYNARZ

W ciągu ostatnich 50 lat były kilkakrotnie czynione próby uszlachetnienia naszej owcy górskiej. Sądzone, że najszerszą drogą będą krzyżówki z różnymi zagranicznymi rasami kultury. Zadna z przeprowadzonych krzyżówek nie wpłynęła jednak na wytworzenie nowego, lepszego typu owcy. Nie zwróciło uwagi na to, że w parze z wprowadzeniem krzyżówek więcej wymagających niż owej miejscowości powinno iść zapewnienie im lepszego żywienia i pielegnowania.

W okresie międzywojennym sprawdzono tryki i owce cakla siedmiogrodzkiego, tryki fryzjerskie i inne. Wpływ owcy fryzjerskiej i cakla siedmiogrodzkiego na nasze pogłowie jest wyraźnie widoczny. Ustosunkowanie hodowców do tych dwóch ras jest różne. O ile ca-

MÓDA — MÓDA — MÓDA — MÓDA — MÓDA

Dnes chceme Vám milé čitatele po-vedať niečo o praktickej zimnej módre.

Túto sezónu sú moderné sukne a dvojdielne šaty vo všetkých obmenách. Je to najpraktickejšie obléenie do práce a do školy. Látky, ktoré nosíme túto zimu vyznačujú sa predovšetkým prak-tičnosťou. Sú to všetky druhy tweedov a nekrčivých teplých látek. Moderné sú sukne s proti-záhybmi zošitými do 2/3 sukne — tak ako to vidíte na našom obrázku č. 1. Sú to dvojdielne šaty, z jednofarebnej látky ku-terým nosíme farebné pulovriky, po prípade len suknú s pulovrikom a takým istým svetrikom. Kabatik je mierne dopasovaný s 7/8 hladkým rukávom. Zapínaný je na tri veľké gombíky fa-rebne zladdené s barvou látky. Golierik je pošírený, stojatý, čo pôsobí veľmi mladistvo. Miesto vrecka sú našité dve patky.

Druhý model, sú tiež dvojdielne šaty — kostýmček s drobnou károvanou látkou. Nakolko sukňa je úzka, volíme na tieto šaty nekrčivú látku. Dostatočne týchto látek, najmä populárnej a oblubenej elany, najdeme v každom obchodze. Kabatik má pánsku fa-

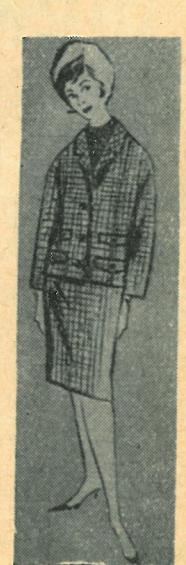
zónku, je zapínaný na tri gombíky a má na každej strane po dve patky, taktiež s gombíkmi.

Okrem toho odporúčame na zimu kabáty s veľkými kožušinovými goliermi. Sú praktické, teplé a najmä túto zimu moderné.

K teplým zimným kabátom a kožuchom, nosíme až teplé topánky, najvhodnejšie sú tzv. botky, možte ich dostať v obchodoch v prístupných cenách. Ešte by sme chceli upozorniť, že v zime nie je vhodné nosiť tenké punčochy. Predovšetkým je to nezdравé a po druhé ani nie je eleganter. Skutočne elegantná žena vyznačuje sa tým, že na každé ročné obdobie je vhodne a primerane obléčena. Preto aj v zime nosíme teplé punčochy a teplé topánky.

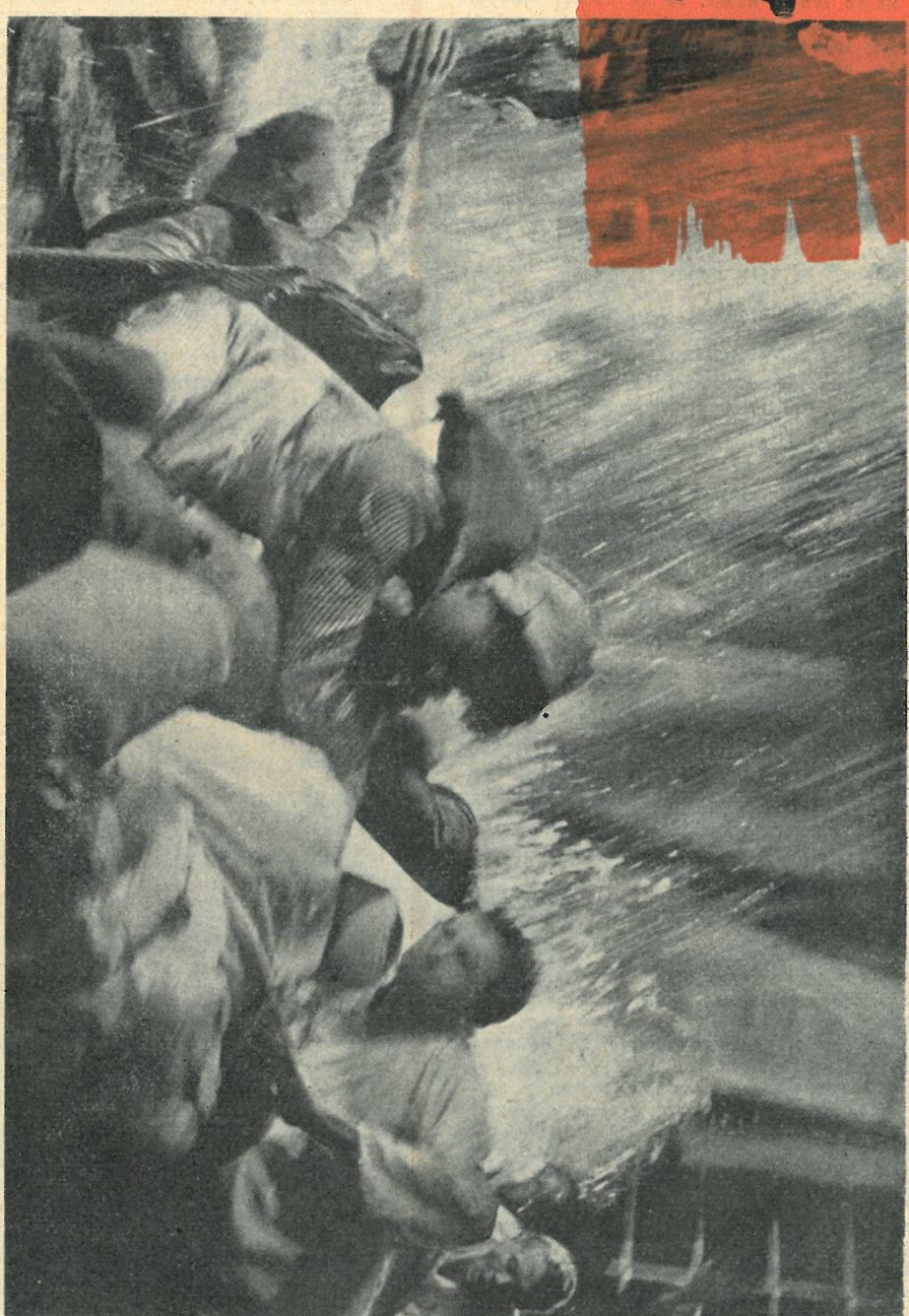
Pár slob chceli by sme po-vedať aj o účesoch. Na zimu naj-praktickejší je účes z krátkych vlasov, ktoré sa dajú upraviť pod šatkovú alebo čiapkočku. Tento rok vlasys sú len mierne zvlnené — moderné sú skôr hladké úče-sy.

Dĺžka šiat a kabátov tento rok tiež podľahla zmene. Už nenosíme sukne pred kolena, moderná dĺžka je 2-4 cm za kolena.

Tragédia

Kráľovnej Talianského Námorníctva

Ten den 17. júla roku 1956 za krásneho slnečného počasia z Janova (Genua) vyplávala na svoju stô prvú cestu cez Atlantický oceán moderná turbinová lode — najväčšia a najluxusnejšia lode talianskej lodnej zaoceánskej dopravy — „Andrea Doria“.

Stihly trup a aerodynamická silueta, najmodernejšie navigáčne a spojovacie prístroje ako aj rýchla, pohodlná a bezpečná plavba zaistili jej pomenovanie kráľovnej talianskeho obchodného námornictva. V jeho službách plávala už päť rokov, sláviač meno talianského morského hrdinu z XV. — XVI. storočia — Andrea Doriu, po ktorom dostala toto pomenovanie skôr stvára talianskou lodi.

Všetko bolo ako obyčajne. Ako počas sto minulých plavieb, slávostná rozlúčka v prístave, dav odprevadzajúcich, krátky posledný zvuk siren a 1.234 cestujúcich obsadzuje kabiny a turistické miestnosti, rozmiestené na desiatich palubách, každý deň blíža sa k cieľu cesty — New York.

Lodou a jej 575 členou posadku velí skúsený morásky vík, potomok starej janovskej rodiny znanej zo slávnych morských tradícií — kapitán Pierro Calamai, ktorý má za sebou 39 rokov ľahkej morskej služby.

Posledný deň plavby, 25. júla na cestu po ktorej plávala lode začala hmla sfraňujúca rozhlad, tak že večer lode mala už hodinové oneskorenie. Kapitán si uvedomoval, že známená každá hodina oneskorenia, a aké výjohy vznikajú, keď stovky pristávnych zamestnanov čakajú na vloženie lode ihneď po jej prichode do prístavu. Uvedomoval si, že presne ukončená plavba je overením lode a samotného kapitána. Preto napriek milenej hmele tiahnutej sa okolo, lodi stroje pracovali „celou vopred“.

o celkovom náhode 50.000 mechanických koní obrazovali dva veľké šrouby o priemere 5 metrov a vähe skoro 16 ton každý, tiačiac rýchlosťou 43 km/hod tohto

dena 30-tisíc tonového obra.

Každú chvíľu hmla stáva sa hustejšia. Kapitán dáva rozkaz zvýšenej pozornosti.

V tom istom čase skoro všetci cestujúci bez najmenších obav združujú sa v plesovej sieni. V súlade z moráskymi tradíciami túto poslednú noc plavby konal sa tradičný kapitánsky ples, slávny na Andrea Dorii — Captain's Gala. Len kapitán odšiel z plesovej sieni, aby dostať na kapitánskom mostiku. Na svietaní lode malá vpáľavať do newyorského prístavu. Kapitán nariaduje mimoriadnu ostrážnosť, sám bude. O chvíli dáva rozkaz zmeniť rýchlosť o 2 km, toto zmenšenie nemá praktický význam, je len symbolické a je určené pre poisťovku, pre prípad... ak by sa prihodilo niejaké nebezpečie. Taketo obavy však ešte kapitán nemá. Službu konajúci dôstojníci bez prestania kontroloujú navigačné prístroje, bez prestania vypočítávajú kurz lode a nanášajú jej polohu na lodné mapy. Pri 360-stupňovom obrazovke radaru a kompasom bude treći dôstojník lode Giannini. Otáčajúca sa radarová antena zachycujúca všetky lode nachádzajúce sa okolo — vrhá svetelný lúč na obrazovku radaru ukazujúci lode vzdialenosť až 40 mil od Andreja Dorii. Giannini číta vzdialenosť v akosi sa nachádzajú a usiluje aby sa pomoc, všetkých zachrániť ale lode predtým, ako došlo k zrážke.

„Stockholm“ potvrdil odber upozornenia a udal svoje pomenovanie avšak kurz nezmienil, preto kapitán Calamai, keď lode bola vzdialenosť už len 10 mil, opäť rozkázal poslat druhý rádiotelegram oznamujúci že nakoľko lode idú tým istým kurzom a je nebezpečné zrážky, pristupuje k vykonaniu manévr, meniac kurz do lava, aby obidve lode mohli sa bez prekážky predbehniť. „Stockholm“ aj tentokrát potvrdil odber telegramu. Každú chvílu lode sa viac a viac k sebe približovali.

„Stockholm“ plávajúc rýchlosťou asi 32 kilometrov na hodinu, počatočne pridržoval sa kurzu 90 stupňov. Okolo hod. 21.40 na rozkaz kapitána lode zmienila kurz na 87 stupňov. V tom čase službu konal na „Stockholme“ druhý dôstojník Curzio Franchini, kontrolujuci kormidlo a kurzu na mapu ako aj tretí dôstojník Carsten-Johansen kontrolujúci kompas a radar.

Po nejakom čase Carstens kontrolujúc kurz zistil, že vlny prilivu odnášajú lode o niečo na sever, viac ako to bolo predpokladané, preto samostatne nariadil upraviť kurz o dva stupne a o chvíli neskôr o ďalšie dva stupne, ustárujúci kurz na 91 stupňov.

Po zmene kurzu Carstens prešiel k pozorovaniu radaru na obrazovke radaru a vzdialenosť, činila asi 17 mil. Lod blížila sa z pravej strany, plynúc tým istým kurzom ako Andreja Doria len s malou odchylikou. Ihned totó oznamil kapitanovi, ktorý dal rozkaz označiť spozorovanú lodi o stejnom kurze obidvoch a o možnosti zrážky ak kurz sa nezmení.

Carstens rozhodol sa obidve lode k sebe priblížiť, o niečo

užinutú dopravu, aby zvážiť vzdialenosť. Ešte ráz rýchlo vypočítal kurz a po overení si na radarovej obrazovke zistil, že obidve lode sú od seba vzdialene len asi 1,5 mil. O chvíli, už bez radaru, spororoval dalekohľadom dva pozitívne svetlá bližiacej sa lode.

Pozel na hodinky, bol 23.06. Dal rozkaz „20 stupňov doprava“, a odšiel na mostik, aby lepšie vidieť. Práve v tejto chvíli Andreja Doria vynášala vopred oznamený manéver, ktorý Carstens už nespozoroval. Ked sa nastiel na mostiku situácia stála sa náhle nebezpečná, namiesto zeleného svetla lavej strany lodeho Carstens uvidel pred sebou červené svetlo kormy a rýchlo bližiaceho sa obra.

Udalosti teraz nasledujú bleskové. Zrážka je neodvratiteľná. Carstens kričí do teleskopu „celou spät“, a kormidelník rozkazuje „doprava“, aby k bližiacej sa Andreji Doriu vynášal len niekoľko otáčok kormidla, keď pre náheru talianskú turbínovú lode nastačala smrteľna zrážka. Pred Stockholmu narazil na bok Andreja Dorii takou silou, že podlahol rozmliazeniu. Bol 23.00 bostonského času. Rozbitý predok námaha sa odtrhol od Andreja Dorii, cez obrovskú dieru v boku momentálne vrhujie do lode mohutný, velačonek vý prud vody.

Vo chvíli zrážky v plesovej sieni všetky páriky tančili. Prechod od zábavy k chvíli plnej hrozby, nastal behom sekund. Ludia sa preverajú a kibcia. Aj tí, ktorí kludne spali v kabinách strnujú s s hrôzou. Všetkých napadá blesková myšlienka — potápame sa.

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nervozite — zachovajte klud — všetci budú zachránení a bezpečne dopravení do prístavu — pomoc uz prichádza — zachovajte klud.“

Na vlnách éteru krúžiú sa volania SOS. Prvý Stockholm oznamuje svetu: „o hod. 23.22 zrazil hlas kapitána: „zachovajte klud, vzývali sme pomoc, nie sú dôvody k nerv